

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

JAVNO DOBRO

Urška Dolinar

Ljubljana, avgust 2011

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

JAVNO DOBRO

Kandidatka: Urška Dolinar

Vpisna številka: 04036562

Študijski program: visokošolski strokovni program Uprava prva stopnja

Mentor: doc. dr. Mirko Pečarič

Ljubljana, avgust 2011

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA:

Podpisana Urška Dolinar, študentka visokošolskega študijskega programa prve stopnje Uprava, z vpisno številko 04036562, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: Javno dobro.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega dela;
- sem skrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem skrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo, in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v celoti citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Ur. list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala Barbara Cotič, prof. slovenskega jezika.

Ljubljana, avgust 2011

Podpis avtorice:

POVZETEK

Javno dobro je namenjeno javni rabi in ga lahko uporablja vsakdo ob spoštovanju določenih pravil. Pojmujemo ga kot javno dobro v širšem in ožjem smislu. Zanj veljajo različne razmejitve glede na njegovo rabo. Pomembno je ločevanje glede na nastanek, in sicer grajeno in naravno javno dobro. Javno dobro v ožjem smislu so stvari v splošni rabi. Za javno dobro v ožjem smislu sta možni dve vrsti uporabe občā – splošna – in posebna raba. Uporabniki nimajo pravnega varstva v primeru kršitev njihovih pravic. Ko govorimo o pojmu javno dobro, se srečamo z različnimi kategorijami (vodno javno dobro, morsko javno dobro, cestno javno dobro, zračno javno dobro ...).

V zgodovinski in primerjalnopравни ureditvi javnega dobra izstopata dva temeljna modela, in sicer francoski ter nemški. V francoskem modelu se je oblikovala javna lastnina. V Nemčiji se je uveljavil nelastninski režim javnega dobra. Oba modela pa zasledujeta isti cilj, to je zagotovitev nemotene uporabe stvari za javni namen. V Sloveniji pa se je oblikoval lastninsko/nelastninski režim.

V zvezi z javnim dobrim v zemljiški knjigi obstaja veliko problemov in vprašanj, eden izmed spremljajočih problemov javnega dobra je napačen vpis lastnikov v zemljiško knjigo. V Sloveniji se srečujemo z več primeri, ki imajo status javnega dobra, dva izmed njih sta tudi javna železniška infrastruktura Žalec in obala Republike Slovenije.

Ključne besede: javno dobro, lastninski režim, naravno javno dobro, grajeno javno dobro, splošna raba, posebna raba.

ZUSAMMENFASSUNG

ÖFFENTLICHES GUT

Öffentliches Gut ist der öffentlichen Verwendung zugeordnet und kann bei Beachtung bestimmter Regeln von jedem Menschen benutzt werden. Wir betrachten es als öffentliches Gut im weiteren und engeren Sinne. Es gelten dafür verschiedene Abgrenzungen in Bezug auf seine Verwendung. Wichtig ist die Unterscheidung in Hinsicht auf Entstehung, u. zw. zwischen gebautem und natürlichem öffentlichem Gut. Öffentliches Gut im engeren Sinne sind Sachen in allgemeiner Verwendung. Für öffentliches Gut im engeren Sinne gibt es zwei mögliche Anwendungstypen: allgemeine und besondere Verwendung. Im Falle von Verletzung ihrer Rechte haben die Benutzer keinen rechtlichen Schutz. Wenn wir über den Begriff öffentliches Gut reden, stoßen wir auf verschiedene Kategorien (Wasser, Meer, Straßen, Luft ...).

In der historischen und rechtsvergleichenden Regelung des öffentlichen Guts treten zwei grundlegende Modelle hervor, u. zw. das französische und das deutsche. Beim französischen Modell bildete sich öffentliches Eigentum. In Deutschland hingegen setzte sich das Nichteigentumsregime des öffentlichen Guts durch. Allerdings folgen beide Modelle dem gleichen Ziel, d. i. Gewährleistung der ungestörten Verwendung von Sachen zum öffentlichen Zweck. In Slowenien bildete sich das Eigentums-Nichteigentums-Regime. Mit öffentlichem Gut im Grundbuch stehen viele Probleme und Fragen im Zusammenhang. Eines von begleitenden Problemen ist die falsche Eintragung der Besitzer ins Grundbuch. In Slowenien stoßen wir auf mehrere Beispiele, die den Status des öffentlichen Guts haben. Zwei davon sind öffentliche Bahninfrastruktur Žalec und die Küste der Republik Slowenien.

Schlüsselwörter: öffentliches Gut, Eigentumsregime, natürliches öffentliches Gut, gebautes öffentliches Gut, allgemeine Verwendung, besondere Verwendung

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA.....	i
POVZETEK.....	ii
ZUSAMMENFASSUNG.....	iii
KAZALO.....	iv
KAZALO PONAZORITEV.....	v
1 UVOD.....	1
1.1 Izhodišča diplomskega dela.....	1
1.2 Namen in cilji diplomske naloge.....	2
1.3 Metoda dela.....	3
1.4 Struktura dela.....	3
2 OPREDELITEV POJMA JAVNO DOBRO.....	5
2.1 Kaj je javno dobro?.....	5
2.2 Javno dobro v ožjem in širšem smislu.....	5
2.3 Značilnosti javnega dobra.....	6
2.4 Problemi glede definiranja javnega dobra.....	6
3 RABA JAVNEGA DOBRA.....	7
3.1 Splošno.....	7
3.2 Splošna raba.....	7
3.3 Omejitve splošne uporabe.....	7
3.4 Posebna raba.....	9
4 PRAVNO VARSTVO UPORABNIKOV JAVNEGA DOBRA.....	10
4.1 Pravica do posebne rabe.....	10
4.2 Varstvo pravic uporabnikov.....	11
5 VRSTE JAVNEGA DOBRA.....	12
6 NASTANEK IN PRENEHANJE JAVNEGA DOBRA.....	14
6.1 Naravno javno dobro.....	14
6.2 Grajeno javno dobro.....	15
6.2.1 Grajeno javno dobro po zakonu.....	15
6.2.2 Javno dobro, ki je že zabeleženo v zemljiški knjigi.....	16
6.2.3 Javno dobro, ki še ni zabeleženo v zemljiški knjigi.....	17
7 ZGODOVINSKA IN PRIMERJALNOPRAVNA UREDITEV JAVNEGA DOBRA.....	19
7.1 Rimsko pravo.....	19
7.2 Francosko pravo.....	20
7.2.1 Lastninski režim javnega dobra v francoskem pravu.....	20
8 SLOVENSKO PRAVO.....	25
8.1 Pojem javnega dobra v slovenskem pravnem prostoru.....	25
8.2 Lastninski režim javnega dobra v slovenskem pravu.....	25
9 POZITIVNOPRAVNA UREDITEV JAVNEGA DOBRA V REPUBLIKI SLOVENIJI.....	26
9.1 Ustava republike slovenije.....	26
9.2 Stvarnopravni zakonik.....	27
9.3 Zakon o gospodarskih javnih službah.....	27

9.4 Zakon o varstvu okolja	27
9.5 Zakon o stavbnih zemljiščih	28
9.6 Zakon o graditvi objektov	28
9.7 Zakon o javnih cestah	30
9.8 Zakon o letalstvu	31
9.9 Zakon o vodah.....	31
10 KATEGORIJE JAVNEGA DOBRA	33
10.1 Vodno javno dobro.....	33
10.2 Morsko javno dobro	33
10.3 Cestno javno dobro	33
10.4 Zračno javno dobro	34
11 KAKO JE JAVNO DOBRO UREJENO V ZEMLJIŠKI KNJIGI IN PROBLEMI, KI NASTAJAJO Z VPISOM JAVNEGA DOBRA V ZEMLJIŠKO KNJIGO	35
11.1 Predpisano urejanje javnega dobra v zemljiški knjigi	35
11.2 problemi, ki nastajajo z vpisom javnega dobra v zemljiško knjigo	36
11.2.1 Primeri vpisa v zemljiško knjigo	36
11.2.2 Predlagane rešitve glede napačnega vpisa javnega dobra v zemljiško knjigo	42
11.3 Pozitivni razlogi za župana, da uredi javno dobro	43
12 PRIMERA JAVNEGA DOBRA V REPUBLIKI SLOVENIJI	44
12.1 Javna železniška infrastruktura Žalec	44
12.1.1 Zakon o železniškem prometu	45
12.1.2 Status javne železniške infrastrukture in upravljanje.....	45
12.1.3 Sestavni deli javne železniške infrastrukture	46
12.1.4 Odvzem statusa grajenega javnega dobra	46
12.1.5 Vpis v zemljiško knjigo.....	47
12.2 Obala Republike Slovenije kot javno dobro	47
13 ZAKLJUČEK	49
LITERATURA.....	52

KAZALO PONAŽORITEV

KAZALO SLIK

Slika 1: Razporeditev katastrskih občin, v katerih so zemljiškoknjžni vložki iz preučevanega vzorca	2
Slika 2: Miselni vzorec vrst dokazil o pravici razpolaganja z zemljiščem	18
Slika 3: Pravilen primer vpisa javnega dobra v zemljiško knjigo.....	37
Slika 4: Redni izpis iz zemljiške knjige (Javno dobro v lasti RS)	39
Slika 5: Redni izpis iz zemljiške knjige (Javno dobro).....	40
Slika 6: Redni izpis iz zemljiške knjige (Družbena lastnina v splošni rabi)	41
Slika 7: Miselni vzorec prednosti urejenega javnega dobra.....	43

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

RS – Republika Slovenija

ZGJS – Zakon o gospodarskih javnih službah

ZGO – Zakon o graditvi objektov

ZUP – Zakon o upravnem postopku

ZJC – Zakon o javnih cestah

ZV-1 – Zakon o vodah

K. O. – Katastrska občina

ID – Identifikacija

SHS – Država SHS

ZZeIP – Zakon o železniškem prometu

ZLNDL – Zakon o lastninjenju nepremičnin v družbeni lastnini

ZLS – Zakon o lokalni samoupravi

SPZ – Stvarnopravni zakonik

ZZK – Zakon o zemljiški knjigi

ZK – Zemljiška knjiga

NUSZ – Plačilo nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča

1 UVOD

1.1 IZHODIŠČA DIPLOMSKEGA DELA

Ob stiku z besedno zvezo 'javno dobro' si približno predstavljamo, kaj le-ta obsega in zavzema. Če pa se v omenjeno besedno zvezo poglobimo, se pred nami odpre veliko novih vprašanj. Takrat začnemo iskati pojme in odgovore na vprašanja v veljavni zakonodaji in strokovni literaturi.

S samim pojmom javno dobro se tako rekoč srečujemo vsak dan. Ker je opredelitev javnega dobra v slovenski zakonodaji zelo razpršena, so se mi ob tem začela porajati različna vprašanja, ki so me napeljala na to, da sem si pred začetkom pisanja diplomske naloge v skladu s cilji zastavila slednje hipoteze.

Hipoteza 1: Javno dobro v Sloveniji je opredeljeno glede na vrsto le-tega s sektorskimi zakoni in zato ne obstaja enotna opredelitev.

Hipoteza 2: Vpis javnega dobra v zemljiško knjigo ni skladen s trenutno veljavno zakonodajo.

Hipoteza 3: Uporabniki javnega dobra nimajo pravnega varstva v primeru kršitev njihovih pravic.

Še večje zanimanje za omenjeno temo pa se je razvilo, ko sem prebrala znanstveni članek »Javno dobro kot lastnik v zemljiški knjigi – Kdo je že ta lastnik?« avtorice mag. Marijane Vugrin, saj me je med branjem pritegnil procentualni podatek o številu parcel, ki imajo status javnega dobra glede na celotno ozemlje v RS, ki pa je dokaj veliko. Med oblikovanjem vzorca je bilo ozemlje RS razdeljeno na 5.272.257 parcel. Na podlagi pregleda podatkov je Vugrinova ugotovila 195 različnih poimenovanj oseb, ki bi jih lahko opredelili kot lastnike parcel s statusom javnega dobra. Teh 195 oseb je povezanih s 7590 zemljiškoknjžnimi vložki in se pojavljajo kot lastniki na 157.847 parcelah, kar znaša 3 % vseh parcel na ozemlju Slovenije.

Slika 1: Razporeditev katastrskih občin, v katerih so zemljiškoknjžni vložki iz preučevanega vzorca



Vir: Vugrin (2010, str. 198)

1.2 NAMEN IN CILJI DIPLOMSKE NALOGE

Namen diplomskega dela je predstaviti:

- opredelitev pojma javnega dobra in njegove vrste;
- nastanek in prenehanje javnega dobra;
- uporaba javnega dobra;
- pravno varstvo uporabnika javnega dobra;
- zgodovinsko in primerjalnopravno ureditev javnega dobra;
- konkretni primeri problemov, ki nastajajo v zvezi z vpisovanjem javnega dobra v zemljiško knjigo;
- konkretni primeri javnega dobra v Republiki Slovenji.

Glavni cilj diplomskega dela je razmejiti in razložiti javno dobro v vseh pogledih in izpostaviti pojavljajoče probleme javnega dobra, ki sem jih izpostavila v izhodišču diplomskega dela z zastavljenimi hipotezami. Le-te bom skozi pisanje diplomskega dela potrdila ali ovrgla. Cilj je, da za probleme poiščem morebitne rešitve pri definiranju javnega dobra ter podam pravilno definicijo, za katero menim, da bi dobro opredelila pojem javno dobro.

1.3 METODA DELA

Metoda dela, ki sem jo uporabila pri izdelavi diplomskega dela, temelji na proučevanju teoretične podlage, ki nam daje osnovo oziroma celovit pregled nad obravnavano tematiko.

V diplomski nalogi sem se naslonila na strokovno literaturo tujih in domačih avtorjev, vire, prispevke, članke. Novejša praktična spoznanja in probleme s področja javnega dobra z interneta sem skušala prenesti v to nalogo. Poleg izbrane literature sem vključila tudi praktično znanje s področja javnega dobra, ki sem ga pridobila na Družbi za avtoceste Republike Slovenije in občini, kjer sem opravljala praktično delo in sem se s tem pojmom tam tudi srečala, ustne vire mag. Marijane Vučur in lastno znanje, pridobljeno na fakulteti. Diplomsko delo je zastavljeno tako, da sem poskušala iz obstoječe literature in s pomočjo že opravljenih raziskav izluščiti področja, izpostaviti probleme, ugotovitve in posebnosti obravnavane tematike.

1.4 STRUKTURA DELA

Po uvodu, kjer so opredeljena izhodišča diplomskega dela z zastavljenimi hipotezami, namenom in cilji ter metodo in strukturo, sem v drugem poglavju opredelila pojem javnega dobra, njegove značilnosti ter probleme glede definiranja pojma. Podala sem tudi definicijo, s katero se osebno strinjam, da dobro opredeljuje sam pojem.

V naslednjem poglavju sem opisala rabo javnega dobra, in sicer splošno in posebno rabo, ter omejitve splošne rabe.

V četrtem poglavju sem želela pojasniti zastavljeno hipotezo v zvezi s pravnim varstvom uporabnikov javnega dobra, njihove pravice do posebne rabe ter varstvo pravic uporabnika javnega dobra.

V petem poglavju sem razmejila vrste javnega dobra, v šestem poglavju pa nastanek in prenehanje javnega dobra.

Sedmo poglavje sem nadaljevala z zgodovinsko in primerjalnopravno ureditvijo javnega dobra. Najprej sem zgodovinsko opredelila javno dobro v rimskem pravu, nato pa sem nadaljevala z dvema temeljnima modeloma javnega dobra. To sta francoski in nemški model. Zanju sem opisala tudi, kako je urejen lastninski režim javnega dobra. Ta dva največja modela sem med sabo kasneje tudi primerjala.

Osmo poglavje sem namenila slovenskemu pravu, in sicer javnemu dobru v slovenskem pravnem prostoru. V devetem pa sem se navezala na predhodno poglavje, in sicer na pozitivnopravno ureditev v Republiki Sloveniji. V naslednjem poglavju sem nadaljevala s kategorijami javnega dobra; to so vodno javno dobro, morsko javno dobro, cestno javno dobro, zračno javno dobro ...

Enajsto poglavje sem namenila spremljajočemu problemu javnega dobra, in sicer problemu v zvezi z javnim dobrim v zemljiški knjigi. Za ponazoritev nepravilnih vpisov imetnikov javnega dobra v zemljiško knjigo sem podala zemljiškoknjižne izpiske, ki prikazujejo napačne vpise. Kot zadnji zemljiškoknjižni izpisek pa sem podala pravilen primer vpisa imetnika javnega dobra v zemljiško knjigo, kjer je pod zaznambo vpisano javno dobro. Predlagala sem tudi rešitve, kako bi lahko zmanjšali 3 % napačnih vpisov imetnikov javnega dobra, ki so bila storjena v preteklosti.

Predzadnje dvanajsto poglavje sem namenila dvema praktičnima primeroma javnega dobra v Republiki Sloveniji. Odločila sem se, da predstavim javno železniško infrastrukturo Žalec, ki ima status javnega dobra, ter obalo Republike Slovenije (v nadaljevanju RS) kot javno dobro. Ker se tudi glede obale RS, ki ima status javnega dobra, pojavljajo težave glede plačevanja plaž, sem podala rešitve oziroma opažanja, kako bi lahko to preprečili, saj nam kopanja v morju ne morejo zaračunati.

V zaključku diplomskega dela, v zadnjem poglavju, pa sem podala strnjene ugotovitve po poglavjih ter potrdila hipoteze, ki sem si jih v skladu s cilji diplomskega dela zastavila pred začetkom pisanja diplomske naloge.

2 OPREDELITEV POJMA JAVNO DOBRO

2.1 KAJ JE JAVNO DOBRO?

»Javno dobro je po uveljavljenem stališču pravne doktrine stvar, ki jo pod enakimi pogoji, določenimi z zakonom ali predpisom lokalne skupnosti, lahko uporablja vsakdo.« (Ude, 1994, str. 121).

»Nihče ne sme, tudi lastnik stvari ne, onemogočati ali ovirati drugim uporabe javnega dobra. Javno dobro je ena izmed kategorij javnih stvari in je ožji pojem od javnih stvari. V veliki meri pa je prisoten tudi javni interes. Javno dobro pa je tista kategorija stvari, pri kateri so javno pravne komponente pravnega režima najbolj izrazite.« (Virant, 1995, str. 353).

»V kategorijo javnih stvari bi lahko uvrščali naslednje stvari:

- javne ceste, poti, mostove in druge površine, opredeljene kot javne površine;
- pokopališča;
- morje in morsko obalo, morsko dno in podzemlje;
- javne vode;
- zračni prostor;
- naravno javno dobro, površine določene kot javno dobro z aktom vlade ali lokalne skupnosti.« (Virant, 1990, str. 51).

Poleg stvari, ki sem jih navedla, bi lahko pod javno dobro uvrščali tudi kulturne spomenike, če seveda pripadajo državi ali lokalni skupnosti.

2.2 JAVNO DOBRO V OŽJEM IN ŠIRŠEM SMISLU

JAVNO DOBRO V ŠIRŠEM SMISLU (nemško pravo uporablja izraz »javne stvari«, öffentliche Sachen):

- stvari so namenjene uporabi organov javne uprave,
- stvari, namenjene obči uporabi,
- stvari, ki jih izvajalci javnih služb potrebujejo za opravljanje svojih nalog.

Javno dobro v širšem smislu lahko razdelimo na javno dobro v ožjem smislu in javno infrastrukturo (po Virant, 2009, str. 168).

JAVNO DOBRO V OŽJEM SMISLU: so nepremičnine, namenjene javni (splošni) uporabi. Sem spadajo: morje in morska obala, naravni vodotoki in jezera, javne ceste, trgi, parki in druge javne površine (po Virant, 2009, str. 168).

JAVNA INFRASTRUKTURA pa so stvari namenjene izvajanju javnih služb. Razdelimo jih na tiste, ki so namenjene izvajanju gospodarskih javnih služb (vodovodna, kanalizacijska in energetska omrežja, komunalne deponije, čistilne naprave itd.) in tiste, ki so namenjene izvajanju negospodarskih javnih služb (stavbe šol, bolnic, muzejev itd.) (po Virant, 2009, str. 169).

2.3 ZNAČILNOSTI JAVNEGA DOBRA

- Za javno dobro je značilna splošna uporaba. Stvari, ki imajo status javnega dobra, so stvari, ki so namenjene rabi vsakogar pod enakimi z zakonom določenimi pogoji.
- Javno dobro ni v pravnem prometu, glede posebne pravice do uporabe je mogoč omejen pravni promet.
- Na javnem dobru je prepovedana pridobitev stvarnih in obligacijskih pravic, razen v primerih, ki so določeni s posebnimi zakoni.
- Na javnem dobrem ni mogočega priposestvanja, na javnem dobrem ni mogoče pridobiti lastninske pravice na izviren način s priposestvanjem.
- Javno dobro ne more biti predmet izvršbe, kar pravi 2. odstavek 22. člena Zakona o graditvi objektov.
- Na javnem dobru se lahko ustanovi posebna pravica rabe (npr. stavbna pravica).

2.4 PROBLEMI GLEDE DEFINIRANJA JAVNEGA DOBRA

»V slovenski strokovni literaturi ni enotne opredelitve, kaj je javno dobro. Najpogosteje se srečujemo z naslednjimi opredelitvami pojmov.

- Javno dobro so dobrine ali storitve, ki omogočajo uveljavljanje **javnega interesa**.
- Javno dobro so dobrine, ki so namenjene **skupni rabi**.
- Javno dobro so stvari ali dobrine v **javni lasti**.
- Javno dobro so stvari ali dobrine, do katerih je zagotovljen **enak dostop**.« (Rus v: Čeh in dr., 2005, str. 7).

Na podlagi teh definicij lahko sklepam, da je lahko javno dobro stvar, dobrina ali storitev. Javno dobro je lahko pravzaprav vse, seveda odvisno od tega, kaj pojmuje kot stvar, dobrino ali storitev.

Povzemanje navedenih trditev nas privede do spoznanja, da pojem javno dobro lahko pojmuje v širšem in ožjem smislu.

Ker se v strokovni literaturi srečujemo z različnimi opredelitvami, sem se odločila, da sama podam definicijo, s katero se strinjam, da dobro opredeljuje pojem javnega dobra.

»Javno dobro so dobrine, ki so namenjene splošni in enakopravni rabi državljanov. Nad javnim dobrom nima nihče absolutne lastninske pravice.« (<http://www.lgb.si/slovar#J>).

3 RABA JAVNEGA DOBRA

3.1 SPLOŠNO

Kadar govorimo o uporabi javnega dobra, moramo vedeti, da nimajo vsi uporabniki javnega dobra enakega obsega pravic nad uporabo le-tega, saj obseg in način uporabe nista enotna, ampak se spreminjata glede na naravo in vrsto javnega dobra oziroma glede na način uporabe določenega javnega dobra. V poglavju javno dobro sem že na kratko razmejila javno dobro v širšem in ožjem smislu.

Javno dobro v širšem smislu sem razdelila na kategorije glede na način uporabe. Javno dobro v ožjem smislu pa so stvari v splošni rabi. Zato obstajata dve vrsti rabe javnega dobra v ožjem smislu: obča – splošna in posebna raba.

3.2 SPLOŠNA RABA

»Javno dobro je namenjeno splošni uporabi, če pa pojem razlagamo širše, tudi uporabi izvajalcev javnih služb. Normalna (redna) uporaba obsega tiste elemente uporabe, ki so za namen javnega dobra bistveni. Pri cestah in železnicah je to promet, pri rekah in morju pa plovba. Uporaba, ki presega bistveni namen javnega dobra, je izredna (posebna) uporaba. Poleg namena pa je pomembna tudi narava javnega dobra glede na uporabo.« (Virant, 1994, str. 376).

Splošna raba je raba, ki je dovoljena vsakomur. Zanj veljajo naslednje značilnosti:

- vsakdo lahko pod enakimi pogoji uporablja javno dobro (načelo svobode in enakosti splošne rabe);
- zanj ni potrebno nobeno posebno dovoljenje;
- načeloma je neodplačna, čeprav se vse bolj uveljavlja tudi plačilo za uporabo (npr. cestnina);
- vedno je začasna (uporabnik stvari ne okupira trajno);
- ne ovira enake uporabe drugega.

Omejitve splošne rabe so dopustne le iz razlogov javnega reda in varnosti ter zaradi vzdrževanja javnega dobra.

Obseg uporabe pa je odvisen od tega, kako je določen v vsakem zakonu posebej. Upravni akt, ki določa, da je neka stvar javno dobro, tudi določa obseg njene uporabe (Zakon o gozdovih, 10. točka 3. člena, 28. člen) (po Virant 1996, str. 303–324).

3.3 OMEJITVE SPLOŠNE UPORABE

Pravice uporabnikov do obče uporabe javnega dobra se lahko tudi omejijo, ukinejo ali pa preprečijo s konkretnim pravnim aktom. Za vzdrževanje javnega dobra, ki omogoča občo uporabo, so zadolženi upravni organi.

V poglavju pravno varstvo uporabnikov javnega dobra sem omenila, da lahko upravni organi tudi kršijo pravico do obče uporabe, ko izdajo nekomu dovoljenje za posebno uporabo in ko s svojim konkretnim aktom omejijo uporabo (npr. omejitev ali zapora prometa).

Obča uporaba se lahko omeji tudi z materialnim dejanjem organa javne uprave (npr. zapora ceste brez ustrezne podlage v konkretnem pravnem aktu).

Omejitve proste uporabe javnega dobra delimo v tri skupine.

- Omejitve iz razlogov javnega reda in varnosti
Promet po javnih cestah je prost in neomejen v okvirih, določenih v zakonih, ki urejajo varnost cestnega prometa. Iz eksekutivne funkcije uprave izhajajo pooblastila upravnih organov, da skrbijo za izvajanje določb teh zakonov. Na podlagi teh pooblastil lahko ukrepajo, če ugotovijo, da je to potrebno. Vozilo, ki ni tehnično brezhibno, lahko odstranijo iz prometa. Uporaba javnega letališča je prosta ob upoštevanju strogih tehničnih pravil. Načelo proste uporabe se torej nanaša predvsem na enakost oz. enakopravnost pri uporabi. Navedene omejitve niso nobena posebnost javnega dobra – varnostne in druge norme veljajo in učinkujejo enako, kadar gre za stvari, ki niso javno dobro (prometni predpisi veljajo tudi za promet na zasebnih cestah).
- Omejitve, ki izhajajo iz obveznosti države
Lokalne skupnosti in druge javnopravne osebe morajo skrbeti za vzdrževanje javnega dobra v takšnem stanju, ki omogoča redno uporabo v določen namen. Za prevoz po cestah se iz omejenih razlogov s podzakonskimi akti predpišejo določeni tehnični pogoji. Uporaba javne ceste izven predpisanih okvirov pomeni izredni prevoz in je vezana na posebno dovoljenje. Začasne ukrepe za odvrnitev nevarnosti ali preprečitev škode lahko odredi tudi inšpektor v okviru svojih pristojnosti.
- Omejitve, ki izvirajo iz namena stvari
Deloma se te omejitve navezujejo z omejitvami, naštetimi v prejšnjih dveh točkah. Uporaba javnega dobra mora biti normalna, skladna s temeljnim namenom stvari. Cesta se uporablja za prevoz, javni parki za sprehode, počitek itd. Raba, ki ni v skladu s temeljnim namenom, je običajno prepovedana že s policijskimi (varnostnimi) predpisi. Sicer pa raba, ki presega osnovni namen stvari, pomeni privatno rabo, zanjo pa je potrebno posebno upravno dovoljenje (po Virant, 1994, str. 380).

Razvidno je, da upravni organi igrajo zelo pomembno vlogo pri upravljanju javnega dobra. Imajo veliko pristojnosti, vendar pa jih lahko tudi kršijo, kar pa je nedopustno in ni v skladu z določbo o tem, da je uporaba javnega dobra namenjena vsem pod enakimi pogoji.

3.4 POSEBNA RABA

Ustava RS v 70. členu določa, da se na javnem dobrem lahko pridobi posebna pravica uporabe pod pogoji, ki jih določa zakon. To posebno pravico uporabe je mogoče pridobiti na podlagi pogodbe o koncesiji. To pogodbo ureja Zakon o varstvu okolja in Zakon o gospodarskih javnih službah. Zakon o varstvu okolja govori o koncesijah na naravnih dobrinah, kamor spada tudi naravno javno dobro. Na podlagi določbe 1. odstavka 21. člena lahko republika ali lokalna skupnost proti plačilu podeli koncesijo na naravni dobrini, ki je v njeni lasti, pravni ali fizični osebi, če je ta usposobljena za njeno upravljanje, rabo ali izkoriščanje. Koncesija se podeli na podlagi javnega razpisa, predmet koncesije pa je pravica do upravljanja javnega dobra ali pravica do posebne oziroma podrejene rabe. Podlaga za podelitev koncesije je koncesijski akt (23. člen), ki vsebuje tudi opredelitev obsega in morebitne izključenosti koncesije ter opredelitev načina upravljanja, rabe ali izkoriščanja naravne dobrine. Zakon o gospodarskih javnih službah ureja od 29. do 53. člena koncesionirano gospodarsko javno službo. Seveda ureja predvsem opravljanje gospodarske javne službe preko koncesioniranja na podlagi pooblastila koncedenta. Pogosto pa bo mogoče opravljanje koncesionirane gospodarske dejavnosti le ob istočasni prepustitvi javnega dobra v posebno uporabo. Tako bo na primer potrebno priznati v okviru koncesijskega razmerja koncesionarju izkoriščanje zgrajene ceste, energetskega objekta itd. Da bo potrebno v okviru koncesijskega razmerja priznati pravico do posebne uporabe, je razvidno tudi iz nekaterih drugih določb zakona, ki govorijo o vsebini koncesijskega akta, ki med drugim določijo tudi pogoje za uporabo javnih dobrin, ali pa o koncesijski pogodbi, ki ureja tudi prenos objektov in naprav (odkup koncesije) in morebitno restitucijo po prenehanju koncesije (po Ude, 1994, str. 121–134).

4 PRAVNO VARSTVO UPORABNIKOV JAVNEGA DOBRA

Kadar govorimo o pravnem varstvu uporabnikov javnega dobra, naletimo na vprašanja, ki so povezana z uporabo javnega dobra. Menim, da bi bila zelo pomembna ureditev pravnega varstva uporabnikov javnega dobra, saj bi se stranke v postopku seznanile, kakšne pravice imajo na voljo. Pravo namreč mora uporabnikom priznati subjektivno pravico do uporabe javnega dobra ter jim prav tako nuditi pravna sredstva za zaščito te pravice.

»Javno dobro je namenjeno javni rabi in ga lahko uporablja vsakdo ob spoštovanju določenih pravil (morska obala, pristanišča, reke, potoki, jezera in druge vode, ceste, železnice, letališča, akvadukti, nepremičnine zgodovinskega, arheološkega in umetniškega pomena, če tako določa zakon, in podobno, muzejske zbirke, kinoteke, arhive, knjižnice in druge dobrine, če tako določa zakon).« (Šinkovec, 1994, str. 47).

Torej imajo ljudje pravico uporabljati stvari, ki sodijo v režim javnega dobra, čeprav niso lastniki ali posestniki. Gre za režim sredstev, pri katerih prevladuje splošni interes, zato ima država precejšnje pristojnosti. In zato, ker je javno dobro pod javnopravnim režimom, je za upravljanje in nadzor zadolžena uprava. Uprava je dolžna skrbeti, da je uporaba omogočena vsakomur in pod enakimi pogoji. V primeru, da upravni organi države ali pa lokalne skupnosti s svojimi akti to pravico kršijo, ima prizadeta oseba pravico sprožiti upravni spor (ali kvaziupravni spor, če gre za materialna dejanja) kot ultimumremedium ter vložiti ustavno pritožbo. A žal se ta ne more opirati na 70. člen Ustave Republike Slovenije, saj ne vsebuje pravice do enake uporabe javnega dobra, lahko pa seveda temelji na načelu enakosti pred zakonom, saj Ustava Republike Slovenije v 14. členu opredeljuje enakost pred zakonom. Izhodišče za enakopravnost, ki utemeljuje načelo enakosti pred zakonom, je, da enaki primeri oz. enako dejansko stanje pomenijo enake pravice in dolžnosti. Pomeni, da je treba pravno enako obravnavati tisto, kar je enako oziroma tisto, kar je enako v bistvenem (po Virant, 1994, str. 382).

4.1 PRAVICA DO POSEBNE RABE

Težave pa se pojavijo, ko upravni organ izda nekomu dovoljenje za posebno rabo, ki onemogoča redno uporabo drugim. V takšnem primeru bi lahko uporabili določbo Zakona o upravnem postopku, da se lahko upravnega postopka udeležuje kot stranka vsakdo, katerega pravice ali pravne koristi bi lahko bile prizadete. Oseba, ki meni, da je z določbo kršena pravna korist ali njena pravica, ima pravico do pritožbe (po ZUP-u) in predlog za obnovo postopka. Prof. Šinkovec, se zavzema za omejitev pravice do intervence. Takšna rešitev namreč omogoča pospešitev postopka in hkrati omogoča zavarovanje interesov posameznikov. Pri upravnih postopkih v zvezi z javnim dobrim lahko pride do takšnih situacij podobno kot pri postopkih v zvezi s posegi v okolje. Virant meni, da je potrebno pri ocenjevanju, ali je izkazan pravni interes za intervenco ali ne, ohraniti fleksibilnost. Nastop intervenienta lahko v konkretnem primeru pokaže upravnemu organu, da v resnici

ni ravnal skladno z javnim interesom (po Krisper-Kramberger, 1991, str. 315–328, Borkovič, 1981, str. 503–533 in Virant, 1994, str. 382–383).

4.2 VARSTVO PRAVIC UPORABNIKOV

V primeru, da nekdo brez dovoljenja uporablja javno dobro ali drugače moti oziroma ovira enakopravno uporabo drugih, se odpre vprašanje.

Primer: lastnik sosednjega zemljišča postavi zapornico na javni poti; veslaški klub postavi slalomsko progo in onemogoči reaktivnim veslačem prehod.

Za varstvo lastninske pravice pred motenji predvideva stvarno (lastninsko) pravo negatorno tožbo, za varstvo posesti pa tožbo zaradi motenja posesti. Pri javnem dobru posamezni uporabniki niso ne lastniki ne posestniki. Pravdna pot jim je torej zaprta. Ker je opredeljena pravica do uporabe kot subjektivna javna pravica, se lahko za njeno zaščito prizadeti uveljavlja upravno pot.

Prizadeta oseba lahko od pristojnega organa zahteva izdajo odločbe o odstranitvi ovire. V primeru molka organa ali zanj neugodne rešitve ima pravico sprožiti upravni spor (po Virant, 1994, str. 383).

Analiza sodne prakse kaže, da so redna sodišča običajno zavračala pristojnosti v sporih glede javnega dobra (po Krisper-Kramberger, 1991, str. 315–328).

V zvezi s tem sta pomembna dva judikata. V prvem je sodišče izreklo: na vodnem dobru, ki je lahko samo v družbeni lastnini in v splošni rabi, ni mogoče pridobiti stvarnih pravic in tudi ne posesti. Prav zaradi tega pa tudi ni mogoče uveljavljati posestnega varstva. Podoben je izrek druge sodbe. Nihče ne more pridobiti posesti na javni cesti, ki je javna površina v družbeni lastnini in v splošni rabi. Zaradi tega spori o pravici uporabe javnega dobra ne sodijo v sodno pristojnost (po Virant, 1994, str. 383).

Tretji podoben judikat navaja Borkovič, saj pravi, da za reševanje sporov v zvezi z vodami, ki nimajo javnega značaja, ni pristojna uprava, ampak redna sodišča. A trditev, ki temu nasprotuje, je, da so za spore o javnih vodah pristojni upravni organi. Nadalje meni, da se sodna praksa včasih postavlja na drugačno stališče, ki ga utemeljuje tako, da gre za premoženjsko pravna razmerja (čeprav ni lastninske pravice), ki presumptivno sodijo v sodno pristojnost (po Borkovič, 1981, str. 503–533).

»Ustavno sodišče Slovenije je v svoji določbi v kompetenčnem sporu razsodilo, da je upravni organ (inšpekcija) pristojen za ukrepe v zvezi z zagotovitvijo normalne uporabe javnega dobra. V konkretnem primeru sta tako inšpekcija kot pravdna sodišča zavračala pristojnosti odločanja o materialu, nasutem na javno pot. Odločitev Ustavnega sodišča je dosledna: javno dobro je izvzeto iz civilnopravnega režima. Ne gre za premoženjsko pravna razmerja civilnopravne narave, zato pristojnost rednih (pravdnih) sodišč ni utemeljena.« (Virant, 1994, str. 383).

5 VRSTE JAVNEGA DOBRA

Za javno dobro veljajo različne razmejitve glede na njegovo vrsto in v tem poglavju jih bom opisala.

Javno dobro ločimo glede na nastanek

Glede na to, da je nastanek javnega dobra rezultat človekovega poseganja v prostor ali pa posledica naravnih dogodkov, delimo javno dobro na:

- naravno javno dobro (morje ...);
- grajeno (umetno) javno dobro (cesta, javni park ...).

Javno dobro ločimo glede na vrsto rabe

Sem spadajo:

- stvari v splošni rabi (javno dobro v ožjem smislu);
- objekti in naprave, namenjeni izvajanju javnih služb (»infrastrukturni objekti in naprave«) – te še ločimo na tiste, ki so namenjene izvajanju gospodarskih javnih služb, in tiste, ki so namenjene izvajanju negospodarskih javnih služb;
- stvari, nujno potrebne za delovanje državnih organov in organov lokalnih skupnosti.

Javno dobro ločimo glede na zunanjo obliko

Sem uvrščamo:

- nepremično javno dobro (zemljiško, vodno, morsko in zračno javno dobro ter zgradbe);
- premično javno dobro.

Javno dobro glede na teritorij

Delimo ga na:

- državno javno dobro;
- lokalno javno dobro.

V posamezno kategorijo javnega dobra sodijo slednje stvari.

Med javno dobro v ožjem smislu (stvari v splošni rabi) bi lahko uvrstili:

- morsko javno dobro;
- vodno javno dobro;
- cestno javno dobro;
- zračno javno dobro (zračni prostor) – pravni režim le-tega ureja zakonodaja s področja zračne plovbe;

- posebna vrsta umetnega (grajenega) javnega dobra – javne površine, ki ne sodijo v cestno javno dobro (javni trgi in parki, javna otroška igrišča, površine za pešce, pokopališča, javna parkirišča itd.);
- med stvari, namenjene delovanju organov javne uprave, bi lahko uvrstili predvsem zgradbe, kjer ti organi delujejo (vladna palača, sodna palača, zapor, carinarnica, kasarna), pa tudi nekatere premožnosti, ki so nujno potrebne za izvajanje njihovih funkcij (vojaška oprema itd.).

Med objekte in naprave, namenjene izvajanju javnih služb, sodijo:

- na področju gospodarskih javnih služb oskrbovalni sistemi (vodovodna omrežja, plinsko omrežje, kanalizacija), pristaniški objekti in naprave, letališki objekti in naprave (npr. vzletno-pristajalna steza, hangarji, itd.) odlagališča odpadkov, smetarski avtomobili, čistilne naprave in podobno;
- na področju negospodarskih javnih služb pa stavbe in oprema muzejev, bolnišnic, šol, knjižnic in podobno (po Zobavnik-Kralj, 1999, str. 208–256 in Virant, 1996, str. 303–324).

6 NASTANEK IN PRENEHANJE JAVNEGA DOBRA

Glede na način nastanka obstaja pomembna razlika med naravnim in umetnim javnim dobrim.

6.1 NARAVNO JAVNO DOBRO

V kategorijo statusa naravnega javnega dobra sodijo naravni vodotoki, vodna zemljišča, morje in morska obala ...).

NASTANEK

Naravno javno dobro nastane po naravni poti, pri čemer obstajata dve možnosti, lahko nastane z zakonom ali z naravnim dogodkom.

Z ZAKONOM

Stvar lahko že obstaja v naravi, ko stopi v veljavo zakon, ki opredeli določeno kategorijo stvari kot javno dobro. V tem primeru stvar pridobi status javnega dobra z uveljavitvijo zakona. (Primer: zakon določi, da vsa zemljišča v pasu 2 m od najvišje plime sodijo v morsko javno dobro. Vsa ta zemljišča postanejo javno dobro z uveljavitvijo zakona.) In še en primer: zakon lahko razširi pojem vodnega zemljišča na pas v širini petih metrov od srednje letne vode.

Z NARAVNIM DOGODKOM

Zaradi naravnega dogodka zemljišče pridobi lastnosti javnega dobra. (Primer: veljavni zakon določa, da so javno dobro vodna zemljišča, med njimi tudi morska obala do višine največje plime. Če se iz naravnih razlogov črta najvišje plime dvigne, določena površina postane javno dobro zaradi samega naravnega dogodka. Podobne posledice ima tudi sprememba toka reke.) Z nastankom statusa javnega dobra (z zakonom ali naravnim dogodkom) nastopajo pomembne pravne posledice v lastninski sferi, in sicer glede na to, ali je na javnem dobrem dopustna lastnina oseb zasebnega prava ali ne (po Virant, 1996, str. 316-318).

V primeru, da je dopustna, se z nastankom statusa javnega dobra omeji na nudumius, golo pravico. Splošna raba se vsebinsko izvotli. Pojavljajo se vprašanja, ali bi omejitev lastninske pravice nastopila po samem zakonu, ali pa bi bilo potrebno razmerja z lastniki urediti pogodbeno oziroma po upravni poti, torej s konkretnimi pravnimi akti od primera do primera.

Pravi, da bi na to vprašanje moral odgovoriti zakonodajalec v področnih zakonih (zlasti v Zakonu o vodah). Obstajajo argumenti za obe možnosti.

Ureditev, po kateri bi bilo potrebno izvesti razlastitvene postopke, je z ustavnopravnega vidika (69. člen Ustava RS) »čistejša«. Po drugi strani pa ne smemo pozabiti, da je lahko postopek razlastitve oziroma omejitve lastninske pravice dolgotrajen. Nenavadna bi bila rešitev, ki bi v vmesnem času dopustila, da je npr. naravni vodni tok podvržen civilnopravnemu režimu brez dopustnosti splošne rabe. Poleg tega del pravne teorije in prakse v drugih državah v takšnih primerih ne priznava pravice do odškodnine, in sicer z argumentom, da takšni »kvaziškodni« primeri sodijo v okvir splošnih rizikov, s katerimi mora vsak pripadnik javnopravne skupnosti (države) računati. Virant meni, da argumenti za drugo varianto pretehtajo, vendar pa poudarja, da le glede nastanka statusa javnega dobra z zakonom ali z naravnim dogodkom. Glede nastanka javnega dobra, ki je posledica človekovega posega (npr. regulacije) velja obratno – za vsak odvzem ali omejitev lastninske pravice je treba zagotoviti nadomestilo ali odškodnino. Nastanek naravnega javnega dobra lahko človek le evidentira oziroma ugotovi, ne more pa ga načrtovati in nanj vplivati (po Virant, 1996, str. 316-318).

6.2 GRAJENO JAVNO DOBRO

Grajeno (umetno) javno dobro nastane kot rezultat človekovega posega v prostor. Posege v prostor država in lokalne skupnosti načrtujejo s prostorskimi plani in izvedbenimi akti. Le-ti ne morejo določiti novih kategorij javnega dobra. Javno dobro mora biti v kategoričnem smislu določeno z zakonom.

GRAJENO JAVNO DOBRO DRŽAVNEGA POMENA

Je grajeno javno dobro, ki sodi v omrežje gospodarske javne infrastrukture državnega pomena in javna površina na njih (ZGO-1, 2. člen).

GRAJENO JAVNO DOBRO LOKALNEGA POMENA

Je grajeno javno dobro, ki sodi v omrežje gospodarske javne infrastrukture lokalnega pomena in javna površina na njih, kakor tudi objekti ali deli objektov, katerih uporaba je pod enakimi pogoji namenjena vsem, kot so cesta, ulica, trg, pasaža in druga javna prometna površina lokalnega pomena, tržnica, igrišče, parkirišče, pokopališče, park, zelenica, športna oziroma rekreacijska površina in podobno (ZGO-1, 2. člen).

6.2.1 GRAJENO JAVNO DOBRO PO ZAKONU

Zakon o graditvi objektov je na novo pravno opredelil bistvene pojme, ki so povezani z institutom javnega dobra.

Zakon o graditvi objektov v 2. členu določa, da je javna površina tista površina, katere raba je pod enakimi pogoji namenjena vsem. Opredeljuje tudi pojem grajenega javnega dobra, in sicer določa, da so to zemljišča, namenjena takšni splošni rabi, kot jo glede na namen njene uporabe določa zakon oziroma predpis, izdan na podlagi zakona, in na njih zgrajeni objekti, če so namenjeni splošni rabi.

6.2.2 JAVNO DOBRO, KI JE ŽE ZABELEŽENO V ZEMLJIŠKI KNJIGI

Za ureditev razmer za nazaj ZGO-1 vsebuje določbe o uskladitvi predpisov o grajenem javnem dobru. 212. člen ZGO-1 tako določa, kaj je grajeno javno dobro po zakonu.

Grajeno javno dobro po zakonu

Šteje se, da ima zemljišče, na katerem je zgrajen objekt, ki se ga po določbah 211. člena lahko šteje za grajeno javno dobro državnega pomena, pridobljen status grajenega javnega dobra državnega pomena, če je z dnem uveljavitve Zakona o lastninjenju nepremičnin v družbeni lastnini (Uradni list RS, št. 44/97 in 59/2001, v nadaljnjem besedilu: ZLNDL) imela na njem pravico uporabe država ali če je z dnem uveljavitve tega zakona za takšno nepremičnino v zemljiški knjigi vpisano, da je splošno ljudsko premoženje ali družbena lastnina (ZGO-1, 212. člen).

Odločbo o ugotovitvi, da je določeno zemljišče in objekt, zgrajen na njem, grajeno javno dobro državnega pomena, po uradni dolžnosti izda tisto ministrstvo, v katerega delovno področje sodi takšen objekt, odločbo o ugotovitvi, da je določeno zemljišče in objekt, zgrajen na njem, grajeno javno dobro lokalnega pomena pa po uradni dolžnosti izda pristojna občinska uprava. Odločba mora poleg sestavin, ki so z ZUP predpisane za pisno odločbo, v izreku vsebovati tudi navedbo številke parcele oziroma parcel in katastrske občine, na katerem območju je zgrajen objekt oziroma del objekta, ki ima status grajenega javnega dobra (ZGO-1, 212. člen).

Šteje se, da ima zemljišče, na katerem je zgrajen objekt, ki se ga po določbah 211. člena lahko šteje za grajeno javno dobro lokalnega pomena, pridobljen status, če je z dnem uveljavitve Zakona o lastninjenju nepremičnin v družbeni lastnini (ZLNDL) imela na njem pravico uporabe občina.

»Odločba o ugotovitvi, da je določeno zemljišče in objekt, zgrajen na njem, grajeno javno dobro lokalnega pomena, po uradni dolžnosti izda občinska uprava. Odločba mora vsebovati:

- vse sestavine, ki so z ZUP predpisane za pisno odločbo;
- v izreku mora vsebovati številke parcele oz. parcel in katastrske občine, na katerem območju je zgrajen objekt oz. del objekta, ki ima status grajenega javnega dobra.«(Čeh in dr. 2005, str. 10).

5. člen ZLNDL določa, da nepremičnine, na katerih ima pravico uporabe občina ali mesto, postanejo lastnina preoblikovane občine ali mesta, 7. člen ZLNDL pa določa, da je občina pridobila lastninsko pravico na podlagi ZLNDL z dnem njegove ugotovitve.

»Vpis lastninske pravice v zemljiško knjigo se opravi na predlog. V primeru, da je pravica uporabe na nepremičnini vpisana v zemljiški knjigi v korist občine ali mesta, se vpis lastninske pravice v zemljiško knjigo opravi po uradni dolžnosti. Zakon je tudi določil, da v primeru občine, ki se je razdelila, sodišče dovoli vpis na predlog in na podlagi sporazuma

o delitvi premoženja med občinami oz. na podlagi akta, s katerim je v skladu z 51. členom ZLS ugotovljeno njeno premoženje.« (Čeh in dr., 2005, str. 9).

6.2.3 JAVNO DOBRO, KI ŠE NI ZABELEŽENO V ZEMLJIŠKI KNJIGI

Zemljišča, na katerih so ob uveljavitvi tega zakona že zgrajeni objekti, ki se po določbah tega zakona lahko štejejo za grajeno javno dobro državnega ali lokalnega pomena, v zemljiški knjigi pa še niso vpisani kot javno dobro in kjer v zemljiški knjigi tudi ni vpisano, da so zemljišča, na katerih so takšni objekti ali splošno ljudsko premoženje ali družbena lastnina, pristojno sodišče v zemljiško knjigo po uradni dolžnosti vpiše zaznambo o javnem dobru, ko prejme pravnomočno odločbo pristojnega resornega ministrstva o pridobitvi statusa grajenega javnega dobra državnega pomena oziroma pristojne občinske uprave o pridobitvi statusa grajenega javnega dobra lokalnega pomena. Ko Vlada Republike Slovenije oziroma pristojni občinski organ poda sklep o pridobitvi statusa grajenega javnega dobra državnega ali lokalnega pomena, lahko izda odločbo pristojni upravni organ iz prejšnjega odstavka po uradni dolžnosti. Vlada Republike Slovenije oziroma pristojni občinski organ izda sklep na zahtevo, ki jo lahko vloži pristojni resorni minister oziroma župan. Pomembno je, da je v takšni zahtevi obvezno navedena določba zakona oziroma predpisa, v katerem je podlaga, da lahko določena vrsta objekta oziroma njegovega dela pridobi status grajenega javnega dobra, priložiti pa se ji mora tudi ustrezen geodetski načrt s prikazom parcele, izdelan v skladu z geodetskimi predpisi, in dokazilo, da ima predlagatelj pravico razpolagati z zemljiščem, ki naj bi skupaj z zgrajenim objektom na njem pridobilo status grajenega javnega dobra. Za dokazilo, da ima predlagatelj pravico razpolagati z zemljiščem, ki naj bi skupaj z zgrajenim objektom na njem pridobilo status grajenega javnega dobra, velja izpisek iz zemljiške knjige. Iz izpiska je razvidno, da ima na takšni nepremičnini lastninsko ali kakšno drugo stvarno oziroma obligacijsko pravico, ki mu omogoča ustrezno razpolaganje s takšno nepremičnino (po Čeh in dr., 2005, str. 10).

Čeh in dr. (2005, str. 11) navajajo, kaj šteje, da ima predlagatelj na nepremičnini pravico razpolaganja:

- če je imel z dnem uveljavitve ZLNDL na zemljiščih, na katerih je zgrajen objekt, ki naj bi pridobil status grajenega javnega dobra, pravico uporabe vpisano v zemljiško knjigo ali
- če z dnem uveljavitve tega zakona razpolaga s pisnimi kupoprodajnimi ali menjalnimi pogodbami, pisnimi izjavami ali soglasji lastnikov zemljišč, na katerih je zgrajen objekt, ki naj bi pridobil status grajenega javnega dobra, da na svojem zemljišču dovolijo gradnjo in podobne izjave volje, overjene pri notarju ali
- če zahtevi iz tretjega odstavka tega člena predloži pisne izjave lastnikov zemljišč, na katerih je zgrajen objekt, ki naj bi pridobil status grajenega javnega dobra, da se odpovedujejo lastninski pravici na njih, overjene pri notarju.

Če predlagatelj nima dokazila o pravici razpolaganja ali če se ugotovi, da je lastnik ali solastnik objekta oziroma dela objekta, ki naj bi pridobil status grajenega javnega dobra, posameznik ali oseba zasebnega prava, lahko Vlada Republike Slovenije oziroma pristojni

občinski organ izda sklep samo v primeru, da država oziroma občina takšno nepremičnino odkupi ali pa jo pridobi v last po postopkih o razlastitvi. Če je z dnem uveljavitve tega zakona določeni objekt gospodarske javne infrastrukture, ki se ga po določbah tega zakona lahko šteje za grajeno javno dobro, v uporabi, zemljiškoknjžni lastnik zemljišča, na katerem je takšen objekt zgrajen, z uporabo takšnega objekta ne more prenehati brez soglasja pravne ali fizične osebe, ki s pomočjo takšnega objekta opravlja gospodarsko javno službo (ZGO-1, 213. člen). Zemljišča, na katerih so ob uveljavitvi ZGO-1-UPB1 že zgrajeni objekti, ki se po določbah zakona lahko štejejo za grajeno javno dobro lokalnega pomena, v zemljiški knjigi pa še niso vpisani kot javno dobro, pristojno sodišče v zemljiško knjigo po uradni dolžnosti vpiše zaznambo o javnem dobru, ko prejme pravnomočno odločbo pristojne občinske uprave o pridobitvi statusa grajenega javnega dobra lokalnega pomena (po Čeh in dr., 2005, str. 9).

Odločbo izda pristojni upravni organ po uradni dolžnosti, ko prejme sklep pristojnega občinskega organa o pridobitvi statusa grajenega javnega dobra lokalnega pomena. Pristojni občinski organ izda sklep na zahtevo, ki jo lahko vloži župan. V takšni zahtevi mora biti navedeno:

- odločba zakona oziroma predpisa, v katerem je podlaga, da lahko določena vrsta objekta oz. njegovega dela pridobi status grajenega javnega dobra;
- ustrezen geodetski načrt s prikazom parcele, izdelan v skladu z geodetskimi predpisi;
- dokazilo, da ima predlagatelj pravico razpolagati z zemljiščem, ki naj bi skupaj z zgrajenim objektom na njem pridobilo status grajenega javnega dobra (po Čeh in dr., 2005, str. 9).

Slika 2: Miselni vzorec vrst dokazil o pravici razpolaganja z zemljiščem



Vir: Čeh, Divjak, Grilc, Medvešček in Vugrin (2005, str. 12)

7 ZGODOVINSKA IN PRIMERJALNOPRAVNA UREDITEV JAVNEGA DOBRA

V tem poglavju diplomskega dela bom opisala, kako je bilo urejeno javno dobro v rimskem pravu. Nadaljevala bom z dvema temeljnima lastninskima modeloma javnega dobra, in sicer s francoskim javnim lastninskim modelom ter nemškim javnim lastninskim modelom. Med njima bom naredila tudi primerjavo in opisala lastninski režim javnega dobra. Na koncu tega poglavja pa bom opisala in razmejila ureditev tudi v slovenskem pravnem prostoru.

7.1 RIMSKO PRAVO

»Rimsko pravo je temeljilo na neomejenosti zasebne lastnine, pri čemer so bile nekatere stvari izvzete iz pravnega prometa (*res extra commercium*) in na katerih je bil vzpostavljen posebni režim.

Res extra commercium – stvari, izvzete iz pravnega prometa

Iz pravnega prometa so bile izvzete (*res extra commercium*) nekatere stvari po verskem (sakralnem) in nekatere po državnem pravu.« (Korošec, 2000, str. 119).

1. Po sakralnem pravu so bile izven pravnega prometa: *res sacrae, religiosae* in *sanctae*. Take stvari niso bile v lasti nikogar, ne v zasebni lasti ne v lasti države.

- *Res sacrae* so bila svetišča, žrtveniki in bogoslužno orodje. Te stvari je na podlagi posebnega zakona ali senatovega sklepa pristojni državni organ posvetil bogovom in jih tako odtegnil pravnemu prometu.
- *Res religiosae* so bila grobišča. Zemljišče je postalo *locus religiosus*, če je lastnik na njem pokopal mrtveca ali njegov pepel ali če je to dovolil drugemu.
- *Res sanctae* so bila obzidja in vrata mest; te stvari so veljale kot *quodam modo divini iuris*.

2. Po državnem pravu (*res humani iuris*) so bile izven pravnega prometa: *res omnium communnes, res publicae* in *res universitatis*.

- *Res omnium communes* (stvari, ki so vsem skupne) so bile: zrak, tekoča voda, morje in morska obala. Te stvari je smel vsakdo uporabljati in si jih prilaščati (vdihavati zrak, zajeti vodo), toda na celotni stvari si nihče ni mogel pridobiti lastninske pravice.
- *Res publicae* (javne stvari) so bile stvari rimske države in niso bile v lastni nobenega državljana. Spočetka so tako imenovali vse stvari, ki so bile last rimske države. Zanje ni veljalo zasebno ampak javno pravo. *Res publicae* niso mogle biti v zasebni lastnini, ampak so bile namenjene za splošno rabo (javne reke, javne ceste, tržnice in gledališča.) Te stvari so smeli vsi državljani uporabljati; pri tem jih

- je varoval pretor s svojimi interdikti. Druga skupina je obsegala stvari, ki bi mogle biti prav tako v lastnini zasebnikov, npr. državni sužnji, ager publicus¹.
- S temi stvarmi je rimska država podobno gospodarila, kakor bi to delal zasebnik; donosi od teh stvari so pripadali državi. Imenovali so jih patrimonium (ali pecunia) populi (finančno premoženje države).
 - Res universitatis so take stvari v mestnih občinah, ki so se v Rimu imenovale res publicae (po Korošec, 2000, str. 119).

7.2 FRANCOSKO PRAVO

7.2.1 LASTNINSKI REŽIM JAVNEGA DOBRA V FRANCOSKEM PRAVU

Lastninski režim se navezuje na to, kdo je lastnik javnega dobra. Zelo pomemben element pravnega režima javnega dobra je lastninski režim. V tako imenovanem francoskem javnem lastninskem modelu je javno dobro v javni lasti, in sicer v lasti države, lokalnih skupnosti in drugih oseb javnega prava. Lastninska pravica, ki jo imajo te osebe na javnem dobrem, ni navadna lastnina zasebnega (civilnega) prava, ampak poseben institut upravnega prava. Razlika med civilnopravno in javno lastnino pa se pojavi v tem, da stvari, ki so v javni lasti, ne morejo menjati lastnika (po Virant, 2009, str. 169).

»Njihov lastnik je lahko samo oseba javnega prava, in sicer država, lokalna skupnost itd., ki jih uporablja ali skrbi zanje v javnem interesu.« (Auby-Bon, 1995, str. 71).

7.2.2 FRANCOSKI MODEL

Veliko pozornost javnemu dobremu posveča tudi francosko pravo.

Francosko pravo ne pozna posebne kategorije stvari, namenjene splošni rabi, temveč bistveno širšo kategorijo, imenovano "domaine public"². V domaine public sodijo stvari, namenjene splošni rabi ali pa nujno potrebne za izvajanje javnih služb³. Javno dobro je v lasti javnopravnih subjektov: države, lokalne skupnosti ali javnih ustanov. Lastninska pravica teh subjektov nad javnim dobrim ni pravica civilnopravnega tipa, ampak poseben javnopravni institut (po Virant, 1995, str. 354).

Francoska pravna teorija jo imenuje upravna ali namembnostna lastnina. Opredelilni element te "javno pravne" lastnine je neodtujljivost. Dokler je stvar javno dobro, ne more preiti v last zasebnopravnih subjektov na nobeni podlagi. To ni mogoče ne s pravnim poslom ne s priposestvanjem in tudi ne kako drugače. Lastninska pravica nad javnim dobrim ne more zastarati. Ko govorimo o neodtujljivosti, je posledica javnega dobra ničnost pravnih poslov, katerih predmet je obveznost prenosa oziroma sam prenos lastninske pravice. Dobra vera sopogodbena ne spremeni ničesar.

¹ To so bila premaganim mestom odvzeta zemljišča.

² V naši teoriji zasledimo širše pojmovanje javnega dobra (glej npr. Šturm, 1984, str. 107–110).

³ Francosko pravo pojem javne službe razume širše kot naše pravo.

Tudi če kupec ni vedel, da kupuje stvar, ki sodi v javno dobro, če je torej ravnal skrbno, je posel ničn. Če je bila kupnina že plačana, ima prizadeti možnost uveljavljati kondikcijo⁴. Če je utrpel škodo, lahko ob izpolnjevanju ostalih predpostavk odškodninske odgovornosti zahteva odškodnino (po Virant, 1995, str. 344).

»Princip neodtujljivosti je v prid dobrovernemu kupcu.« (Waline, 1957, str. 831).

Kupec stvari, ki sodi v javno dobro, ima zaradi ničnosti pravnega posla pravico do povrnitve kupnine. Če načelo neodtujljivosti ne bi bilo uveljavljeno, bi bil pravni posel veljaven, lastninska pravica bi lahko na tej podlagi ostala kupčeva, bila pa bi praktično brez vsebine, saj bi morala stvar še naprej služiti javnemu namenu. Kupec bi seveda lahko uveljavljal zmoto ali sankcije zaradi pravne napake stvari.

Neodtujljivost ne zajema prenosov lastninske pravice med samimi javnopravnimi subjekti. Ti prenosi se imenujejo "mutations domaniales".

O njih načeloma odloča javnopravni subjekt, ki je višje po rangi (npr. država prevzame javno dobro departmaja ali občine) (po Virant, 1995, str. 354–355).

7.3 NEMŠKO PRAVO

7.3.1 LASTNINSKI REŽIM V NEMŠKEM PRAVU

Če primerjam nemško pravo s francoskim, se je v nemškem pravu uveljavil drugačen lastninski režim kot v Franciji.

Namreč nemško pravo ne pozna pojma javna lastnina. V nemškem modelu obstaja na javnem dobrem civilnopravna lastninska pravica, ki pa je v javnem interesu omejena z javnim namenom stvari.

Lastnik s stvarjo ne more prosto razpolagati, temveč mora spoštovati njen javni namen. To pomeni, da mora lastnik spoštovati omejitve. Taka lastnina se lahko spremeni v »golo pravico« (nudum ius), ki nima nobene vsebine več (po Virant, 2009, str. 169).

Primer: »Če ima zasebnik v lasti javno cesto, mora dovoliti njeno splošno (javno) rabo in od lastnine nima praktično ničesar (razen tega, da je lastnik).« (Wolf, 1968, str. 385).

7.3.2 NEMŠKI MODEL

Kategorijo stvari, ki jo v Franciji imenujejo "domaine public", v Nemčiji imenujejo "javne stvari" ("öffentliche Sachen").

Virant (2009, str. 169) meni, da nemški model znotraj te teorije loči tri podkategorije:

- stvari v upravni rabi,
- javna infrastruktura,
- stvari v splošni rabi.

⁴ Kondikcija je povračilni zahtevk.

V nemškem pravu⁵ se je uveljavil drugačen lastninski koncept javnega dobra kot v francoskem pravu. Lastninska pravica nad javnimi stvarmi je civilnopravna lastninska pravica, njen nosilec pa je lahko oseba javnega ali zasebnega prava. Javna stvar je v pravnem prometu. V lastninsko pravico na javnem dobrem posega javno (upravno) pravo. Lastnik stvari je pri razpolaganju s stvarjo omejen z njenim javnim namenom, opredeljenim v aktu, ki stvar proglasi za javno. Pri stvareh v splošni rabi (javnem dobru) je lastnik dolžan dopustiti rabo stvari vsakomur. Skrb za zagotovitev splošne rabe na stvari je poverjena pristojnemu nosilcu javne uprave, ki ga nemška pravna teorija imenuje "der Sachherr" (po Virant, 1995, str. 355).

Ta subjekt je dolžan zagotoviti uveljavitev javnega interesa glede stvari.

»Zasebni interes lastnika se mora podrediti javnemu. Pravo javnega dobra je izdelalo precizne kriterije za določitev, kje je meja, do katere mora lastnik trpeti omejitve⁶. Takšen lastninski model javnega dobra, ki temelji na zasebni lastnini z javnopravnimi omejitvami, pravna teorija imenuje "model modificirane zasebne lastnine" ali "dualistični model".« (Virant, 1995, str. 355).

7.4 PRIMERJAVA DVEH NAJVEČJIH TEMELJNIH MODELOV, FRANCOSKEGA IN NEMŠKEGA MODELA

»Temeljna modela pravnega režima javnega dobra (francoski in nemški) sta si na videz diametralno nasprotna. Francoski model sloni na neodtujljivosti javnega dobra in na izključnosti javne lastnine, ki je pravica sui generis, različna od tradicionalne civilnopravne lastnine. Na drugi strani nemški model ohranja lastnino zasebno pravnega tipa na javnem dobrem (ne glede na to, ali je subjekt lastninske pravice oseba javnega ali zasebnega prava) in omogoča omejevanje lastninske pravice z javnopravnim režimom stvari.« (Virant, 1995, str. 355-356).

Iz primerjave dveh največjih temeljnih modelov, francoskega in nemškega, je razvidno, da se oba modela ujemata v teleološkem namenu ter razhajata v metodološkem in instrumentalnem pogledu, oba zasledujeta isti cilj, to je zagotovitev nemotene uporabe stvari za javni namen.

Cilj obeh modelov, tako francoskega kot tudi nemškega, je zagotovitev nemotene uporabe javnega dobra za javni namen. Razlike pa se pojavijo le v mehanizmih, s katerimi se ta cilj doseže (po Virant, 1995, str. 357).

⁵ Mišljeno je deželno pravo, saj je pravna ureditev voda in cest v pristojnosti dežel. Opisan model je v Nemčiji prevladujoč. Le dve zvezni deželi sta prevzeli francoski model, in sicer pod vplivom nemškega teoretika Otta Mayerja.

⁶ Za posebno rabo vode ali vodnega zemljišča, ki ne poseže v substanco javnega dobra, ni potrebno soglasje lastnika. Za posege, ki spremljajo ali ogrožajo substanco (npr. gradnja vodnogospodarskih objektov), pa je soglasje potrebno.

Razlogi za različen pristop nemškega in francoskega prava tičijo v tradicionalno različnih pogledih na naravo lastninske pravice. V francoskem pravu je vedno prevladovalo romanistično gledanje na lastnino kot »sveto«⁷ pravico, ki je načeloma ni bilo mogoče omejevati. Francoska »inalienabilite« je predvsem posledica pristopa k opredeljevanju lastninske pravice. Tak togi pristop je danes omiljen, vendar pa so njegove posledice še vedno vidne na številnih pravnih področjih, tudi na področju javnega dobra. Pri javnem dobrem javni interes zahteva tako intenzivne omejitve absolutne lastninske pravice, da francosko pravo znotraj civilističnega sistema ni moglo najti rešitve za pravni režim te kategorije stvari. Zato je »ustvarilo« nov javnopravni institut upravne lastnine. Nemško stvarno pravo pa temelji na konceptu socialno vezane lastnine (»lastnina zavezuje«). Tudi najintenzivnejši javnopravni posegi, ki lastninsko pravico tako omejijo, da od nje ostane le še »nudum ius«, s francosko naravo lastninske pravice niso nezdržljivi. V sistemu, kjer se lastninska pravica lahko omeji v javnem interesu le v majhnem obsegu, je jasno, da je javna lastnina edina garancija za zagotovitev javnega interesa glede stvari. Razlike med nemškim in francoskim modelom so le implikacija različnih konceptualnih pregledov na lastninsko pravico v obeh pravnih sistemih. Virant daje za praktični prikaz razlik med francoskim in nemškim modelom primer, ko neka oseba kupi od občine nepremičnino, ki sodi v javno dobro. V francoskem pravu je pogodba o odsvojitvi javnega dobra nična. Občina mora vrniti kupnino in povrniti nesojenemu sopogodbniku morebitno škodo. Sporna stvar ostane v javni lasti in še naprej služi javnemu namenu. Nemško pravo pa na tako pogodbo gleda drugače. Pogodba je veljavna, kupec postane z izročitvijo lastnik stvari, ne sme pa poseči v javno uporabo stvari (po Virant, 1995, str. 356).

V danem primeru kupec ne bi smel nikomur preprečiti uporabe javne površine. Njegova lastninska pravica bi bila le »nudum ius«, udejanila bi se lahko šele tedaj, ko bi stvar izgubila status javnega dobra (po Virant, 1995, str. 356).

Kupec bi lahko uveljavljal razveljavitev pogodbe zaradi zmote oziroma uveljavljal nadomestilo za zmanjšanje rabe stvari. Rezultat je v obeh primerih podoben, hkrati pa tudi različen. Različen je glede možnosti pridobitve lastninske pravice, enak pa glede temeljnega postulata nedotakljivosti za namen stvari.⁸ V tem je ključna paralela med obema sistemoma. Oba posvečata pozornost v prvi vrsti javnemu namenu stvari, le da z različnimi instrumenti. Francoski model, ki vztraja pri »javni lastnini«, je pri tem nekoliko bolj tog, vendar pa ni videti, da bi to v praksi povzročalo težave. Koncept javne lastnine in neodtujljivosti je v francoskem pravu trdno zasidran, saj sta ga kar naprej potrjevali tako teorija kot judikatura. Kritike tega koncepta so zaenkrat bolj glas vpijajočega v puščavi kot pa napredujoči trend. Kot sem že navedla, oba modela zasledujeta isti cilj, razlike so le v mehanizmih, s katerimi se ta cilj doseže. In če podam razlike glede izvedbenih posledic enega in drugega modela, je za francoski model značilno, da je javno dobro le v lasti

⁷ Francoska deklaracija o pravicah človeka in državljana: 17. člen, ker je lastnina nedotakljiva in sveta pravica, je ni mogoče nikomur odvzeti, razen, če obstoji očitna, z zakonom določena javna potreba in to ob predhodni in pravični odškodnini.

⁸ »L'affectation reste inalienable.« (Brouant, 1993, str. 374)

javnopravnih subjektov. Kadar država (lokalna skupnost, javna ustanova) spozna, da so podani pogoji za inkorporacijo neke stvari v javno dobro, mora na tej stvari nujno pridobiti lastninsko pravico, če je seveda še nima. To lahko doseže s primarnim pravnim poslom (nakup stvari) ali po prisilni poti, sekundarno (z razlastitvijo v javnem interesu). S plačilom kupnine ali odškodnine država poravna svoje obveznosti do prejšnjega lastnika. Ko stvar preide v javno last, lahko postane javno dobro. Dokler je v rokah zasebnega lastnika, le-tega ne vežejo nobene omejitve zaradi javnega namena stvari. Pravni režim javnega dobra začne stvar uživati v trenutku, ko postane javna last oz. v trenutku, ko postane »affectee« (pridobi status javnega dobra s posebnim upravnim aktom)⁹. V nemškem modelu stvar preide pod javnopravni režim v trenutku, ko začne veljati akt namenitve (»Widmung«), ne glede na to, v čigavi lasti je. Država je dolžna lastniku plačati odškodnino za stvar, če gre za neobičajno hude obremenitve (po Virant, 1995, str. 357).

Seveda lahko država pridobi stvar tudi v svojo last z nakupom ali z razlastitvijo. Slednja je nujna v primeru, da bi bila zagotovitev uporabe stvari v javnem interesu otežena, če bi stvar ostala v lasti zasebnopravne osebe. Lastnik stvari po dualističnem konceptu ohrani lastninsko pravico nad stvarjo, ne more pa je uresničevati v neomejenem obsegu. Stvar ostane v pravnem prometu, vendar mora vsakokratni lastnik spoštovati njen javni namen. Glede javnopravnih obremenitev stvari velja, da dobra vera pridobitelja ne varuje. Tudi če ni vedel in ne bi bil mogel vedeti za obremenitev, jo je dolžan spoštovati. Seveda ima v razmerju do pravnega predhodnika vsa pogodbeno pravna sredstva, ki veljajo v primeru zmote oziroma pravne napake stvari. Pogosto je pri izvrševanju lastninske pravice lastnik tako omejen, da je njegova pravica brez praktične vsebine. Korist od lastninske pravice, ko je »nudum ius«, se pojavi razlika med francoskim in nemškim modelom, zlasti v tistem trenutku, ko stvari preneha status javnega dobra (po Virant, 1995, str. 358).

V francoskem pravu stvar pride v »domaine prive«. Ostane v lasti države (lokalne skupnosti, javne ustanove), vendar je odslej podvržena splošnemu civilnopravnemu režimu: lahko se odtuji, obremeni, neomejeno izkorišča. V nemškem sistemu prav tako ostane v lasti subjekta, ki je imel na njej lastninsko pravico pred prenehanjem statusa javnega dobra. Lahko je tudi zasebnopravna oseba, ki sedaj znova lahko začne uživati lastninsko pravico v polni vsebini, brez javnopravnih omejitev. Bistvena razlika med obema modeloma se pokaže zlasti tedaj, ko stvar preneha biti javno dobro. Dokler ima status javnega dobra, v nemškem modelu lastniku ostane zgolj občutek, da je lastnik, razen, če mu pravo priznava glede javnega dobra določena »ojačana« upravičenja, ki ne grejo vsakomur (po Virant, 1995, str. 358).

S primerjavo francoskega in nemškega modela lahko ugotovim, da je v obeh primerih za opredelitev javnega dobra ključni javni namen stvari. Pravni režim javnega dobra, ki ga uveljavlja nemško pravo, se sicer res razlikuje od tistega v francoskem pravu glede lastninskega elementa, vendar oba sistema povezuje osrednji pojem: namen.

⁹ Ti dve točki se lahko tudi razhajata, zlasti tedaj, kadar stvar postane javno dobro na podlagi pravnega akta.

8 SLOVENSKO PRAVO

8.1 POJEM JAVNEGA DOBRA V SLOVENSKEM PRAVNEM PROSTORU

Naše povojno slovensko pravo pojma javno dobro v svoji zakonodaji ni urejalo. Pojem javno dobro se je uveljavil šele konec leta 1991, v teoriji pa je bil ta pojem ves čas prisoten. Že takrat so javno dobro ločevali na: javno dobro v ožjem smislu in javno dobro v širšem smislu. Naše povojno pravo je poznalo kategorijo dobrin v splošni rabi. Ta je zajemala le javno dobro v ožjem smislu, torej le tiste stvari, ki so namenjene uporabi vseh pod enakimi pogoji. Javno dobro v širšem smislu je bil urejeno le parcialno v zakonodaji s področja prometa nepremičnin in s področja posameznih javnih služb. Naše novejšo pravo ponovno uvaja pojem "javno dobro". Ustava Republike Slovenije iz leta 1991 pojma "javno dobro" ne opredeljuje, temveč ga omenja v 70. členu, ki pravi, da se na javnem dobru lahko pridobi posebna pravica uporabe pod pogoji, ki jih določa zakon. Vendar je jasno, da ustavodajalec ni izdelal jasnega koncepta javnega dobra. Javno dobro ni opredeljeno. Javno dobro pa urejajo še drugi zakoni (po Ude, 1994, str. 121–134, Virant, 1994, str. 372–375 in Virant, 1998, str. 155).

8.2 LASTNINSKI REŽIM JAVNEGA DOBRA V SLOVENSKEM PRAVU

Pri nas se je namesto pojma »javno dobro« uporabljala pojem »dobrene v splošni rabi«. Stvari, ki so sodile pod ta pojem, so bile v družbeni lasti. Lastninski režim javnega dobra pri nas bo natančneje opisan v poglavju Pozitivnopravna ureditev javnega dobra v RS. V slednjem poglavju bom predstavila pregled po posameznih zakonih.

9 POZITIVNOPRAVNA UREDITEV JAVNEGA DOBRA V REPUBLIKI SLOVENIJI

Sam pojem javno dobro je opredeljen v različnih zakonih (Zakon o gospodarskih javnih službah, Zakon o varstvu okolja, Zakon o stavbnih zemljiščih, Zakon o graditvi objektov itd.). V nekaterih zakonih želijo podati splošno definicijo javnega dobra, ampak kot bo razvidno iz nadaljevanja, noben zakon ne poda splošne definicije javnega dobra. Področni zakoni, ki bodo v nadaljevanju predstavljeni, urejajo posamezne kategorije javnega dobra. Javno dobro je opredeljeno oziroma ga omenja tudi Ustava Republike Slovenije. Sama sem mnenja, da bi morala biti opredelitev javnega dobra opredeljena tudi v splošnem oz. krovnem zakonu.

9.1 USTAVA REPUBLIKE SLOVENIJE

Javno dobro je v Ustavi Republike Slovenije omenjeno zelo na kratko. Ustava RS iz leta 1991 pojma "javno dobro" ne opredeljuje, ampak v 70. členu določa, da se na javnem dobrem lahko pridobi posebna pravica uporabe pod pogoji, ki jih določa zakon. Ustavodajalec ni izdelal jasnega koncepta javnega dobra.

»Javno dobro so stvari, ki so zunaj pravnega prometa, zato na njih ni mogoče pridobiti lastninske pravice, možna je le raba (prvi odstavek 70. člen Ustave RS).« (Šinkovec, 1994, str. 47).

Ustava določa, da se lahko pridobi lastninska pravica pod posebnimi pogoji, ti pa niso jasno zabeleženi, zato iz tega lahko sklepam, da se lastninska pravica ne more pridobiti ali pa za pridobitev veljajo pogoji, ki jih določijo organi države ali lokalne skupnosti.

»Ustava iz leta 1974 je dobrine v splošni rabi izvzela iz pravnega prometa. Na njih je bila možna le družbena lastnina.« (Virant, 1994, str. 375).

Potrebno je pogledati še na drugo mesto v Ustavi. Osnutek ustave je v 65. členu opredeljeval dva tipa lastnine: zasebno in javno. V 67. členu, ki opredeljuje temeljni lastninski koncept te določbe ne najdemo več. Ustava je vzpostavila koncept enovite lastnine, ki je socialno vezana (67. člen Ustave RS). Opisu koncepta lastnine v Sloveniji je še najbližje predhodno predstavljeni nemški koncept. Lastnina na javnem dobru je lahko le lastnina civilističnega tipa, ker druge vrste lastnine naš pravni red ne pozna. Ustava ne izključuje možnosti, da bi imeli lastninsko pravico na javnem dobru tudi subjekti zasebnega prava. Ni pa izključena tudi možnost, da se z zakonom glede posameznih vrst ali glede javnega dobra v celoti določi, da je lahko le v lasti države oziroma lokalnih skupnosti in izven pravnega prometa (po Ude, 1994, str. 124 in Virant, 1994, str. 358–360).

9.2 STVARNOPRAVNI ZAKONIK

Stvarnopravni zakonik opredeljuje javno dobro splošno.

- Javno dobro je stvar, ki jo v skladu z njenim namenom ob enakih pogojih lahko uporablja vsakdo (splošna raba).
- Zakon določa, katera stvar je javno dobro in kakšni so pogoji za njegovo uporabo.
- Na javnem dobru se lahko pridobi tudi posebna pravica uporabe pod pogoji, ki jih določa zakon (19. člen SPZ).

Stvarnopravni zakonik opredeljuje javno dobro v ožjem smislu. V prvem odstavku 44. člena je določeno, da: »Na javnem dobru in stvari izven pravnega prometa ni mogoče pridobiti lastninske pravice s priposestvovanjem.« (44. člen SPZ).

9.3 ZAKON O GOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽBAH

V zakonu o gospodarskih javnih službah pojem javno dobro ni direktno določen, zato ga zakon vsebinsko ne opredeljuje.

V drugem odstavku 1. člena je vidno, da se z gospodarskimi javnimi službami zagotavljajo materialne javne dobrine kot proizvodi in storitve, katerih trajno in nemoteno proizvodnjanje v javnem interesu zagotavlja Republika Slovenija oziroma občina ali druga lokalna skupnost zaradi zadovoljevanja javnih potreb, kadar in kolikor jih ni mogoče zagotavljati na trgu.

5. člen prvega odstavka ZGJS določa, da so javne dobrine pod enakimi z zakonom ali odlokom lokalne skupnosti določenimi pogoji dostopne vsakomur.

V 9. členu v prvem odstavku je opredeljeno, da se objekti in naprave, namenjeni za izvajanje obveznih gospodarskih javnih služb, ki so določeni kot javno dobro, lahko uporabljajo samo na način in pod pogoji, določenimi z zakonom.

9.4 ZAKON O VARSTVU OKOLJA

Pri uživanju lastninske pravice ali pravice splošne ali posebne rabe naravnih dobrin je treba zaradi upoštevanja ekološke funkcije lastnine zagotoviti ohranjanje in izboljševanje kakovosti okolja, ohranjanje naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti. Naravno javno dobro se lahko rabi le tako, da ni ogroženo okolje ali njegov del, ki ima status naravnega javnega dobra, in ni izključena njegova naravna vloga. Zaradi ohranjanja narave in izboljšanja kakovosti človekovega življenja se za naravne dobrine, ki so skladno z zakonom določene kot ekološko pomembna območja ali naravne vrednote, lahko določi poseben režim uživanja lastnine, drugih pravic rabe ali opravljanja dejavnosti. Ukrepi za zagotavljanje ekološke funkcije lastnine so določeni s tem zakonom in z zakoni, ki urejajo varstvo ali rabo naravnih dobrin.

9.5 ZAKON O STAVBNIH ZEMLJIŠČIH

V 3. členu Zakona o stavbnih zemljiščih je določeno: »Javna infrastruktura so objekti in omrežja, ki so neposredno namenjeni izvajanju gospodarskih javnih služb na področju komunalnega in vodnega gospodarstva, varstva okolja, energetike, prometa in zvez ter drugi objekti, če je tako določeno z zakonom. Javna infrastruktura so tudi komunalni objekti, katerih uporaba je pod enakimi pogoji namenjena vsem, kot so ulice, tržnice, igrišča, parkirišča, pokopališča, parki, zelenice, rekreacijske površine ter podobno.«

Zakon v 4. členu opredeljuje, da so objekti javne infrastrukture in zemljišča, na katerih so zgrajeni, grajeno javno dobro. Na grajenem javnem dobrem lastninske pravice ni mogoče priposestvovati.

5. člen določa, da nepremičnina pridobi status grajenega javnega dobra lokalnega ali državnega pomena z odločbo, ki jo na podlagi sklepa pristojnega občinskega organa ali sklepa Vlade Republike Slovenije izda občinska uprava ali pristojno ministrstvo.

Podelitev statusa iz prejšnjega odstavka ni dopustna, če objekt ali omrežje nima uporabnega dovoljenja, kadar je to predpisano. Nepremičnini se status javnega dobra odvzame z odločbo, ki jo na podlagi sklepa pristojnega občinskega organa ali sklepa vlade izda upravni organ, ki je status podelil. Grajeno javno dobro se v zemljiški knjigi vpiše ali izbriše na podlagi odločbe.

9.6 ZAKON O GRADITVI OBJEKTOV

Ta zakon je vnesel definicijo grajenega javnega dobra, saj se je ta pojem že pred tem pojavljal v nekaterih področnih zakonih. V 2. členu ZGO je opredeljeno grajeno javno dobro: »Grajeno javno dobro državnega pomena je grajeno javno dobro, ki sodi v omrežje gospodarske javne infrastrukture državnega pomena in javna površina na njih.«

Grajeno javno dobro lokalnega pomena je grajeno javno dobro, ki sodi v omrežje gospodarske javne infrastrukture lokalnega pomena in javna površina na njih, kakor tudi objekti ali deli objektov, katerih uporaba je pod enakimi pogoji namenjena vsem, kot so cesta, ulica, trg, pasaža in druga javna prometna površina lokalnega pomena, tržnica, igrišče, parkirišče, pokopališče, park, zelenica, športna oziroma rekreacijska površina in podobno.

V 21. členu so določeni pogoji za pridobitev statusa grajenega javnega dobra.

Objekt oziroma del objekta, ki je po določbah tega zakona lahko grajeno javno dobro, pridobi status grajenega javnega dobra državnega pomena z ugotovitveno odločbo, ki jo na podlagi sklepa Vlade Republike Slovenije po uradni dolžnosti izda tisto pristojno ministrstvo, v katerega delovno področje sodi takšen objekt oziroma pridobi status grajenega javnega dobra lokalnega pomena z ugotovitveno odločbo, ki jo na podlagi sklepa pristojnega občinskega organa po uradni dolžnosti izda pristojna občinska uprava.

Vlada Republike Slovenije oziroma pristojni občinski organ izda sklep na zahtevo, ki jo lahko vloži pristojni resorni minister oziroma župan. Takšni zahtevi mora biti priložena navedba določbe zakona oziroma predpisa, v katerem je podlaga, da lahko določena vrsta

objekta oziroma njegovega dela pridobi status grajenega javnega dobra, uporabno dovoljenje, kadar je to predpisano in ustrezen zemljiško-katastrski načrt z vrisanim objektom, izdelan v skladu z geodetskimi predpisi.

Ugotovitvena odločba o pridobitvi statusa grajenega javnega dobra mora poleg sestavin, ki so z zakonom o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 80/99, 70/2000 in 52/2002, v nadaljnjem besedilu: ZUP) predpisane za pisno odločbo, v izreku vsebovati tudi navedbo številke parcele oziroma parcel in katastrske občine, na katerem območju je zgrajen objekt oziroma del objekta, ki je pridobil status grajenega javnega dobra državnega oziroma lokalnega pomena.

Pristojno resorno ministrstvo oziroma pristojna občinska uprava pošlje pravnomočno ugotovitveno odločbo o pridobitvi statusa grajenega javnega dobra pristojnemu sodišču, ki po uradni dolžnosti vpiše v zemljiško knjigo zaznambo o javnem dobru.

V 22. členu so definirane posledice pridobitve statusa grajenega javnega dobra.

Objekt oziroma njegov del, ki ima pridobljen status grajenega javnega dobra, mora njegov lastnik oziroma upravljalec vzdrževati v stanju, ki omogoča splošno rabo v skladu z njegovim namenom.

Na objektu oziroma njegovem delu, ki ima pridobljen status grajenega javnega dobra, ni mogoče pridobiti lastninske ali kakšne druge stvarne pravice s priposestvovanjem, prav tako pa ne more biti predmet izvršbe.

Zakon v 23. členu podaja pogoje za ukinitvev statusa grajenega javnega dobra.

Objektu oziroma delu objekta, ki ima pridobljen status grajenega javnega dobra državnega oziroma lokalnega pomena, se takšen status lahko odvzame z odločbo, ki jo na podlagi sklepa Vlade Republike Slovenije oziroma pristojnega občinskega organa po uradni dolžnosti izda tisti upravni organ, ki je status podelil.

Vlada Republike Slovenije oziroma pristojni občinski organ izda sklep iz prejšnjega odstavka na zahtevo, ki jo lahko vloži pristojni resorni minister oziroma župan. Takšni zahtevi mora biti priložena obrazložitev nameravanega odvzema statusa grajenega javnega dobra in dokazilo, da nepremičnina oziroma njen del, ki ima pridobljen status grajenega javnega dobra, ne služi več namenu, zaradi katerega ji je bil dodeljen status.

Ko postane odločba o ukinitvi statusa grajenega javnega dobra pravnomočna, jo pristojno resorno ministrstvo oziroma pristojna občinska uprava pošlje pristojnemu sodišču, ki po uradni dolžnosti iz zemljiške knjige izbriše zaznambo o javnem dobru.

Status grajenega javnega dobra lahko preneha tudi, če je objekt oziroma njegov del, ki ima pridobljen status grajenega javnega dobra, v celoti uničen in ga ni mogoče obnoviti in je zato onemogočena njegova splošna raba, ali če se zgradi drug objekt, ki pridobi status grajenega javnega dobra z enakim namenom splošne rabe, kot ga ima sedanji objekt

oziroma njegov del, ki ima pridobljen takšen status, in se ga zato lahko opusti. V takšnem primeru Vlada Republike Slovenije oziroma pristojni občinski organ izda sklep iz prvega odstavka tega člena na zahtevo, ki jo lahko vloži pristojni resorni minister oziroma župan, če je takšni zahtevi priložen zemljiško katastrski načrt, izdelan v skladu z geodetskimi predpisi, iz katerega izhaja, da objekta ni več.

V 211. členu zakon opredeljuje predpise, ki urejajo grajeno javno dobro (Zakon o javnih cestah, Zakon o železniškem prometu, Pomorski zakonik, Zakon o letalstvu, Zakon o športu ...). V zakonu so pomembni še 212., 213. in 216. člen, ki se navezujejo na grajeno javno dobro.

9.7 ZAKON O JAVNIH CESTAH

V 2. členu Zakona o javnih cestah se opredeljuje pojem in status javnih cest. Javne ceste so prometne površine splošnega pomena za cestni promet (v nadaljnjem besedilu: promet), ki jih lahko vsak prosto uporablja na način in pod pogoji, določenimi s predpisi, ki urejajo javne ceste in varnost prometa na njih.

Javne ceste so javno dobro in so izven pravnega prometa. Na njih ni mogoče pridobiti lastninske pravice s priposestvanjem ali drugih stvarnih pravic.

Ne glede na določbo prejšnjega odstavka je na javni cesti mogoče pridobiti služnost za napeljevanje vodovoda in kanalizacije, električnih, telefonskih in telegrafskih napeljav, plinovodov ter podobnih objektov in naprav javnega pomena, pod pogoji, določenimi s predpisi, ki urejajo javne ceste.

Na prometnih površinah zunaj vozišča javne ceste in na površinah ob njej, ki so določene za opravljanje dejavnosti, namenjene udeležencem v prometu (v nadaljnjem besedilu: spremljajoče dejavnosti), je mogoče za opravljanje takih dejavnosti pridobiti posebno pravico uporabe.

V 3. členu ZJC je opredeljena delitev in kategorizacija cest. Prvi odstavek tretjega člena pravi: »Državne ceste so v lasti Republike Slovenije, občinske ceste pa v lasti občin.« Iz tega sklepam, da javne ceste ne morejo biti v lasti oseb zasebnega prava.

V 13. členu zakona pa so podani sestavni deli javnih cest.

Javno cesto sestavljajo:

- cestno telo;
- cestni objekti;
- naprave za odvodnjavanje ceste;
- brežine ceste;
- cestni svet;
- zračni prostor nad voziščem v višini 7 m;
- prometne površine zunaj vozišča, kot so: počivališča, parkirišča, avtobusna postajališča in obračališča, prostori in objekti za tehtanje in nadzor prometa;
- površine za pešce in kolesarje na cestišču ceste;
- priključki na cesto v širini cestnega sveta;
- prometna signalizacija in prometna oprema;

- cestne naprave in druge ureditve, namenjene varnosti prometa, zaščiti ceste ter zemljišč in objektov vzdolž ceste pred vplivi prometa na njej;
- naprave za evidentiranje prometa.

Za sestavni del javne ceste se štejejo tudi zemljišča, objekti in naprave, ki jih je investitor v javno cesto pridobil ali zgradil za opravljanje rednega vzdrževanja ceste ali za opravljanje spremljajočih dejavnosti ob cesti.

Javna cesta mora biti vpisana v zemljiško knjigo kot javno dobro v lasti države za državno cesto in kot javno dobro v lasti občine za občinsko cesto. V zemljiško knjigo se vpišeta tudi služnost in posebna pravica uporabe površin iz četrtega odstavka 2. člena tega zakona.

9.8 ZAKON O LETALSTVU

Zakon o letalstvu v 17. točki 17. člena določa, da je javni prevoz v zračnem prometu zračni prevoz, ki je pod pogoji, ki jih določa zakon, in splošnimi prevoznimi pogoji, dostopen vsakomur. Nekomercialne aktivnosti v letalstvu sme izvajati pravna ali fizična oseba, ki izpolnjuje predpisane pogoje glede plovnosti zrakoplova in ima ustrezno licenco letalskega osebja oziroma ima ustrezno licencirano letalsko osebje za opravljanje takih aktivnosti, vse v skladu z določbami tega zakona in na njegovi podlagi izdanih predpisov, ki jih izda minister, pristojen za promet (68. člen, 3. odstavek). V 156. členu tega zakona pa je navedeno, da so zemljišča, na katerih se nahajajo javna letališča ter infrastrukturni objekti, naprave in sredstva, lahko v lasti države, lokalne skupnosti in drugih oseb javnega prava kot tudi oseb zasebnega prava.

9.9 ZAKON O VODAH

Zakon o vodah loči med naravnim in grajenim javnim dobrim.

V 15. členu zakon določa, da med naravno vodno javno dobro štejemo celinske vode in vodna zemljišča, sem se šteje tudi zemljišče presihajočega jezera v času, ko je prekrito z vodo. Za naravno vodno javno dobro ne šteje vodno zemljišče v lasti osebe zasebnega prava, če voda na njem ni povezana z drugimi vodami poleg tega zemljišča. Status naravnega vodnega javnega dobra na vodnem zemljišču se po uradni dolžnosti vpiše v zemljiško knjigo, izključena so zemljišča presihajočega jezera.

Zakon o vodah posebej opredeljuje tudi naravno javno dobro lokalne skupnosti, in sicer v 16. členu.

Zaradi omogočanja splošne rabe voda lahko lokalna skupnost določi, da se status naravnega vodnega javnega dobra vzpostavi tudi na delu priobalnega zemljišča celinskih voda. Lokalna skupnost mora zemljišča predhodno pridobiti v last s pravnim poslom ali v javno korist predlagati njihovo razlastitev po predpisih, ki urejajo razlastitev.

Javna korist iz prejšnjega odstavka je izkazana, če je razlastitev lastnika zemljišča potrebna zaradi omogočanja splošne rabe voda. Lokalna skupnost ob določitvi statusa naravnega vodnega javnega dobra lahko podrobneje določi tudi način in pogoje splošne rabe naravnega vodnega javnega dobra, upoštevati je potrebno določbe 21. člena Zakona o vodah. Zemljišča pridobijo status naravnega vodnega javnega dobra z odločbo, ki jo izda pristojni organ lokalne skupnosti.

Posebna raba naravnega vodnega javnega dobra je na območju, ki ga določi lokalna skupnost, mogoča le ob soglasju pristojnega organa lokalne skupnosti. Lokalna skupnost ima ne glede na določbe, ki urejajo vrstni red predkupnih upravičencev po drugih zakonih, predkupno pravico na zemljiščih kot prva predkupna upravičenka. Zemljišču preneha status naravnega vodnega javnega dobra, če lokalna skupnost ugotovi, da zemljišče trajno ni več potrebno za omogočanje splošne rabe vode, pristojni organ lokalne skupnosti pa o tem izda odločbo. Odločba je podlaga za izbris statusa naravnega vodnega javnega dobra iz zemljiške knjige, ki se izvede po uradni dolžnosti.

ZV-1 v 17. členu opredeljuje še grajeno vodno javno dobro. Zemljišče in objekti pridobijo status grajenega vodnega javnega dobra z odločbo, ki jo izda ministrstvo po uradni dolžnosti. Če je lastnik zemljišča oseba zasebnega prava, lahko ministrstvo izda odločbo le v primeru, da država zemljišče odkupi ali ga pridobi v last po postopkih o razlastitvi. Ne glede na določbo lahko status grajenega vodnega javnega dobra določi tudi pristojni organ lokalne skupnosti z odločbo, če gre za objekte v lasti lokalne skupnosti. Odločbi vsebujeta navedbo parcele vodnega ali stavbnega zemljišča. Izdaja odločbe ni dopustna, če objekt iz četrtega odstavka prejšnjega člena nima uporabnega dovoljenja, kadar je to predpisano. Status grajenega vodnega javnega dobra se po uradni dolžnosti vpiše v zemljiško knjigo na podlagi odločb.

10 KATEGORIJE JAVNEGA DOBRA

10.1 VODNO JAVNO DOBRO

Kot sem že v prehodnem poglavju Pozitivnopravna ureditev javnega dobra v Republiki Sloveniji omenila, vodno javno dobro ureja Zakon o vodah. Zakon definira naravno in grajeno javno dobro.

Naravno javno dobro so:

- celinske vode,
- vodna zemljišča ter morje,
- vodna zemljišča morja (ZV-1, 15. člen).

Vodna zemljišča celinskih voda so zemljišča, na katerih je celinska voda trajno ali začasno prisotna.

Grajeno vodno javno dobro je:

- vodno zemljišče, ki je nastalo zaradi prestavitve ali ureditve naravnega vodotoka, zaježitve tekočih voda, zaradi odvzema ali izkoriščenja mineralnih surovin ali drugega pomembnega posega v prostor (npr. umetna jezera) in se ga lahko nameni splošni rabi (ZV-1, 17. člen);
- vodna infrastruktura, ki jo je mogoče nameniti tudi splošni rabi.

Pomembno pa je, da poudarim tudi razliko med grajenim in naravnim vodnim javnim dobrim, glede na način nastanka in prenehanja javnega dobra.

10.2 MORSKO JAVNO DOBRO

Morsko javno dobro ureja Zakon o vodah. Ta v 30. členu določa, da sta morje in vodno zemljišče naravno morsko javno dobro. Pomorski zakonik je pod morsko javno dobro opredelil morsko obalo, valolome, ladjedelniške navoze, nasipe, čeri, grebene, ustja rek, kanale, ki so povezani z morjem, pa tudi živa in neživa naravna bogastva v morju (ribe, rude ...).

Morski pasovi, na katere se s kopnega razteza državna suverenost, v nekaterih pravnih ureditvah sodijo v javno dobro, v drugih pa ne. V 31. členu Zakona o vodah je določeno: »Za nastanek in prenehanje morskega javnega dobra se smiselno uporabljata 15. in 19. člen Zakona o vodah.«

10.3 CESTNO JAVNO DOBRO

Cestno javno dobro so javne ceste in pripadajoči cestni objekti (mostovi, galerije, predori, podvozi, viadukti, nadvozi, podvozi, podporne in oporne konstrukcije, cestni svet – 2 metra širok pas ob robu cestnega telesa, parkirišča, avtobusne postaje ...).

Sestavni del ceste je tudi zračni prostor nad cestiščem v višini sedmih metrov. Cestno javno dobro je grajeno javno dobro (umetno javno dobro).

10.4 ZRAČNO JAVNO DOBRO

Med javno dobro se uvršča tudi zračno javno dobro. Zračni prostor ureja zračna zakonodaja. Med zračno javno dobro spada zračni prostor pod suverenostjo države in letališča z opremo. Potrebno pa je poudariti, da zračni prostor ne spada v javno dobro v vseh pravnih ureditvah.

V skladu z mednarodnim pravom sodi pod suvereno oblast države zračni prostor do najvišje višine, na kateri je še mogoč prelet s klasičnim letalom. Nadzračni prostor pa sodi v skupno dediščino človeštva.

11 KAKO JE JAVNO DOBRO UREJENO V ZEMLJIŠKI KNJIGI IN PROBLEMI, KI NASTAJAJO Z VPISOM JAVNEGA DOBRA V ZEMLJIŠKO KNJIGO

11.1 PREDPISANO UREJANJE JAVNEGA DOBRA V ZEMLJIŠKI KNJIGI

Vpis grajenega javnega dobra v zemljiško knjigo se naredi kot zaznamba in jo zemljiška knjiga naredi po uradni dolžnosti.

Zaznambo javnega dobra v 111. členu opredeljuje Zakon o zemljiški knjigi.

Pravno dejstvo, da je nepremičnina javno dobro, se zaznamuje na podlagi dokončne odločbe pristojnega organa o določitvi statusa javnega dobra tej nepremičnini, razen če zakon za posamezno vrsto javnega dobra določa, da je podlaga za vpis zaznambe javnega dobra pravnomočna odločba. Prav tako mora zaznamba javnega dobra obsegati tudi podatek o vrsti javnega dobra (na primer grajeno oziroma naravno vodno dobro, javna cesta in podobno). Prav tako je pomembno, da se lahko vpiše grajeno javno dobro, če ima lastnost nepremičnega spomenika oziroma zavarovanega območja samo del nepremičnine. Pri zaznambi tega pravnega dejstva položaj oziroma prostorske meje nepremičnega spomenika oziroma zavarovanega območja natančno opišejo. Če je opis preobsežen, se vpis lahko sklicuje na akt pristojnega organa o razglasitvi za nepremični spomenik oziroma o določitvi zavarovanega območja. Po drugi strani pa se vrste javnega dobra, ali da je javno grajeno dobro, ne vpisujejo v zemljiško knjigo, če je le-ta povezana s katastrom (po Čeh in dr., 2005, str. 40).

Pravno dejstvo, da je nepremičnina javno dobro, se zaznamuje na podlagi dokončne odločbe pristojnega organa o določitvi statusa javnega dobra tej nepremičnini, razen če zakon za posamezno vrsto javnega dobra določa, da je podlaga za vpis zaznambe javnega dobra pravnomočna odločba.

Zaznamba javnega dobra mora obsegati tudi podatek o vrsti javnega dobra (na primer grajeno oziroma naravno vodno dobro, javna cesta in podobno).

Zaznamba javnega dobra se izbriše na podlagi dokončne odločbe pristojnega organa o prenehanju statusa javnega dobra, razen če zakon za posamezno vrsto javnega dobra določa, da je podlaga za izbris zaznambe javnega dobra pravnomočna odločba.

Določbe se smiselno uporabljajo tudi za zaznambo nepremičnega spomenika in za zaznambo zavarovanega območja.

Če ima lastnost nepremičnega spomenika oziroma zavarovanega območja samo del nepremičnine, se pri zaznambi tega pravnega dejstva, položaj oziroma prostorske meje nepremičnega spomenika oziroma zavarovanega območja natančno opišejo. Če je opis preobsežen, se vpis lahko sklicuje na akt pristojnega organa o razglasitvi za nepremični spomenik oziroma o določitvi zavarovanega območja (ZZK-1, 111. člen).

11.2 PROBLEMI, KI NASTAJAJO Z VPISOM JAVNEGA DOBRA V ZEMLJIŠKO KNJIGO

Pri pregledu stanja na področju občine Žalec sem ugotovila, da niso vsi vpisi javnega dobra v skladu z Zakonom o zemljiški knjigi. Vpis javnega dobra kot zaznambe je bil uveden z Zakonom o zemljiški knjigi (ZZK-1). Do uvedbe tega zakona je javno dobro nastopalo kot lastnik v zemljiški knjigi, kar je bilo s predhodno zakonodajo tudi pravilno (ZZK-1, 141. člen).

To pa ne bi predstavljalo večjega problema, če bi že v nazivu javnega dobra bilo znano, kdo je lastnik ali upravljavec le-tega. Taki primeri so npr. Republika Slovenija – javno dobro, Naravno vodno javno dobro v lasti RS, javno dobro – javna železniška infrastruktura, javno dobro v lasti občine – »ime občine« (npr. Žalec) in javno dobro – Družba za avtoceste.

Ti primeri sicer niso skladni z zakonodajo, vendar jih je možno na dokaj enostaven način in brez stroškov uskladiti z zakonskimi določbami. Tudi če do uskladitve ne pride, pa je iz samega naziva razvidno, kdo je oseba, ki ima v lasti javno dobro.

Večji problem nastopa ob nazivih kot so:

- javno dobro,
- javna posest,
- javno dobro ceste in pota in
- javno dobro vode.

V tem primeru ni mogoče ugotoviti, kdo je lastnik, in za uskladitev stanja z zakonskimi zahtevami moramo ugotavljati:

- pravno podlago za vknjižbo, podano v zemljiškoknjižnem izpisku;
- vrsto objekta, ki določa, da ima zemljišče status javnega dobra;
- državnega ali lokalnega upravljavca v zemljiškem katastru ali
- vsebino listine iz zbirke listin, ki je bila podlaga za vknjižbo javnega dobra v preteklosti.

Zaradi predhodne družbene ureditve je pravni predhodnik javnega dobra tudi Družbena lastnina v splošni rabi, ki se še vedno pojavlja v zemljiški knjigi, pri kateri je za opredelitev, kdo je lastnik le-tega, potrebno upoštevati zgoraj navedene pogoje.

11.2.1 PRIMERI VPISA V ZEMLJIŠKO KNJIGO

Za razumevanje dilem prikazanih v prejšnjem poglavju sem v nadaljevanju prikazala primere izpiskov iz zemljiške knjige, ki so razdeljeni v tri skupine:

- vpis v skladu z veljavno zakonodajo;

- vpis, ki ni v skladu z veljavno zakonodajo, vendar je možno določiti lastnika in upravljavca javnega dobra;
- vpis, ki ni v skladu z veljavno zakonodajo in kjer ni možno določiti lastnika in upravljavca.

Pri vpisu, ki je skladen z veljavno zakonodajo, je kot lastnik navedena država ali občina (v izjemnih primerih tudi fizična ali pravna oseba), v izvedenih pravicah pa je podana zaznamba javnega dobra. Kot primer je podan izpisek za parcelo 379/7 v katastrski občini Gorica.

Slika 3: Pravilen primer vpisa javnega dobra v zemljiško knjigo

27.5.2011 - 11:29



VRHOVNO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE
Informacijski sistem eZK

Redni izpis iz zemljiške knjige
čas izdelave izpisa: 27.5.2011 - 11:29:34

Nepremičnina:

tip nepremičnine:	1 - zemljiška parcela
vir ID znaka:	1 - zemljiški kataster
ID znak:	999-379/7-0
parcela št. 379/7 k.o. 999 - GORICA (ID 168170)	

Plombe:

zadeva	Dn 7300004653/2010 (ID postopka: 83999)
začetek postopka	01.12.2010 15:17:00
čas začetka učinkovanja	01.12.2010 15:17:00
vrsta postopka	301 - vpis pridobitve izvedene pravice ali pravnega dejstva iz četrtega odstavka 13. a člena ZZK-1 pri vseh osnovnih pravnih položajih več nepremičnin (prvi odstavek 141. člena ZZK-1)
stanje zadeve	303 - sklep o vpisu odpravljen
način odločitve o vpisu:	10 - vpis dovoljen v celoti
tip pripada:	91 - postopek začel pred 1. majem 2011

Osnovni pravni položaj nepremičnine:

ID osnovnega položaja:	9182367
čas začetka učinkovanja:	29.11.2010 09:00:00
vrsta osnovnega položaja:	101 - vknjižena lastninska pravica
delež:	1/1
imeznik:	
I. matična številka:	podatek ni vpisan
firma / naziv:	Republika Slovenija
naslov:	Gregorčičeva 20, 1000 Ljubljana - dostava

omejitve:

ID omejitve	čas začetka učinkovanja	vrsta
12221257	29.11.2010 09:00:00	609 - zaznamba javnega dobra

Podrobni podatki o izvicih pravicah in zaznambah:

ID pravice / zaznambe	12221257
čas začetka učinkovanja	29.11.2010 09:00:00
vrsta pravice / zaznambe	609 - zaznamba javnega dobra
glavni nepremičnik:	parcela št. 379/7 k.o. 999 - GORICA (ID 168170)

podatki o vsebini pravice / zaznambe

dodatni opis:
Na podlagi odločbe o ugotovitvi, da je nepremičnina parc.št. 379/7, k.o. Gorica grajeno javno dobro državnega pomena - državna cesta, opr.št. 71106-397/2010-7 z dne 19.10.2010se zaznamuje, da ima nepremičnina status grajenega javnega dobra državnega pomena - državna cesta.

imeznik:

stran 1 od 2

Vir: Elektronska zemljiška knjiga, redni izpis dne 27. 5. 2011


I: EMŠO:	<i>podatek ni vpisan</i>
osebno ime:	Glej dodatni opis
naslov:	
zveza - ID osnovnega položaja:	9182367
pravice / zaznambe pri izvedeni pravici / zaznambi:	
<i>Pri izvedeni pravici / zaznambi ni vpisana nobena pravica ali pravno dejstvo</i>	

Vir: Elektronska zemljiška knjiga, redni izpis dne 27. 5. 2011

Pri vpisu, ki ni v skladu z veljavno zakonodajo, vendar je možno določiti lastnika in upravljavca javnega dobra, je v imenu javno dobro dodan lastnik. Podan je primer za parcelo 478 v katastrski občini Gorica. V zemljiškknjižnem izpisku ni podane zaznambe javnega dobra v izvedenih pravicah.

Slika 4: Redni izpis iz zemljiške knjige (Javno dobro v lasti RS)

13.5.2011 - 9:53


VRIH/NO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE
Informacijski sistem CZK

Redni izpis iz zemljiške knjige
čas izdelave izpisa: 13.5.2011 - 9:53:19

Nepremičnina

tip nepremičnine:	1 - zemljiška parcela
vir ID znaka:	1 - zemljiški kataster
ID znak:	999-478/0-0
parcela št. 478/0 k.o. 999 - GORICA (ID 2205435)	

Plombe:
Z nepremičnino ni povezana nobena zemljiškknjižna zadeva, o kateri še ni pravomočno odločeno.

Osnovni pravni položaj nepremičnine:

ID osnovnega položaja:	1731434
čas začetka učinkovanja:	21.02.2005 09:00:00
vrsta osnovnega položaja:	101 - vknjižena lastninska pravica
dolež:	1/1
imetnik:	
1. matična številka:	<i>podatek ni vpisan</i>
firma / naziv:	javno dobro v lasti Republike Slovenije
naslov:	
omejitve:	
<i>Vpisana ni nobena pravica ali pravno dejstvo, ki omejuje lastninsko pravico na nepremičnini</i>	


stran 1 od 1

Vir: Elektronska zemljiška knjiga, redni izpis dne 13. 5. 2011

Pri vpisu, ki ni v skladu z veljavno zakonodajo in kjer možno določiti lastnika in upravljavca, je kot lastnik naveden javno dobro ali njegov pravni predhodnik. Podana sta primera za parcelo 1962/3 v katastrski občini Žalec in 1252/1 v katastrski občini Velika Pirešica. V zemljiškoknjižnem izpisku ni podane zaznambe javnega dobra v izvedenih pravicah.

Slika 5: Redni izpis iz zemljiške knjige (Javno dobro)

13.5.2011 - 9:51



VRHOVNO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE
Informacijski sistem eZK

Redni izpis iz zemljiške knjige
čas izdelave izpisa: 13.5.2011 - 9:51:58

Nepremičnina

tip nepremičnine:	1 - zemljiška parcela
vir ID znaka:	1 - zemljiški kataster
ID znak:	996-1962/3-0
parcela št. 1962/3 k.o. 996 - ŽALEC (ID 5071927)	

Plombe:
Z nepremičnino ni povezana nobena zemljiškoknjižna zadeva, o kateri še ni pravomočno odločeno.

Osnovni pravni položaj nepremičnine:

ID osnovnega položaja:	7425434
čas začetka učinkovanja:	01.01.1849 00:00:00
vrsta osnovnega položaja:	101 - vključena lastniška pravica
delež:	1/1
Imetnik:	
1. matična številka:	podatek ni vpisan
firma / naziv:	JAVNO DOBRO
naslov:	

omejitve:
Vpisana ni nobena pravica ali pravno dejstvo, ki omejuje lastniško pravico na nepremičnini

stran 1 od 1

Vir: Elektronska zemljiška knjiga, redni izpis dne 13. 5. 2011

Slika 6: Redni izpis iz zemljiške knjige (Družbena lastnina v splošni rabi)

13.5.2011 - 9:49



Redni izpis iz zemljiške knjige

čas izdelave izpisa: 13.5.2011 - 9:49:19

Nepremičnina

tip nepremičnine: 1 - zemljiška parcela
vir ID znaka: 1 - zemljiški kataster
ID znak: 998-1252/1-0
parcela št. 1252/1 k.o. 998 - VELIKA PIREŠICA (ID 3928349)

Plombe:

Z nepremičnino ni povezana nobena zemljiško knjžna zadeva, o kateri še ni pravomočno odločeno.

Osnovni pravni položaj nepremičnine:

ID osnovnega položaja: 1730126
čas začetka učinkovanja: 01.01.1849 00:00:00
vrsta osnovnega položaja: 101 - vknjižena lastninska pravica
delež: 1/1

metnik:

1. matična številka: *podatek ni vpisan*
firma / naziv: Družbena lastnina v splošni rabi
naslov:

Omejitve:

Vpisana ni nobena pravica ali pravno dejstvo, ki omejuje lastninsko pravico na nepremičnini

stran 1 od 1

Vir: Elektronska zemljiška knjiga, redni izpis dne 13. 5. 2011

11.2.2 PREDLAGANE REŠITVE GLEDE NAPAČNEGA VPISA JAVNEGA DOBRA V ZEMLJIŠKO KNJIGO

Z uvedbo elektronskega vlaganja zemljiškoknjžnih predlogov je onemogočeno, da se pojavi v zemljiški knjigi nova oseba javno dobro. Vse osebe, ki se vpišejo kot lastniki na podlagi elektronskega zemljiškoknjžnega predloga morajo obstajati v Registru pravnih oseb RS Slovenije ali v Centralnem registru prebivalstva in v teh registrih ni javnega dobra.

Sprememba vpisov za nazaj po uradni dolžnosti je strokovno vprašljiva, saj vedno ni možno ugotoviti na podlagi vpisanih podatkov, kdo naj bi bil lastnik in za kakšno vrsto javnega dobra gre. Lahko pa bi zemljiška knjiga pripravila seznam nepremičnin, kjer je kot lastnik podano javno dobro v različnih pojavnih oblikah. Posamezen lastnik ali upravljavec državnega premoženja, pa bi potem lahko preko vložitve zemljiškoknjžnega predloga uredil vpise.

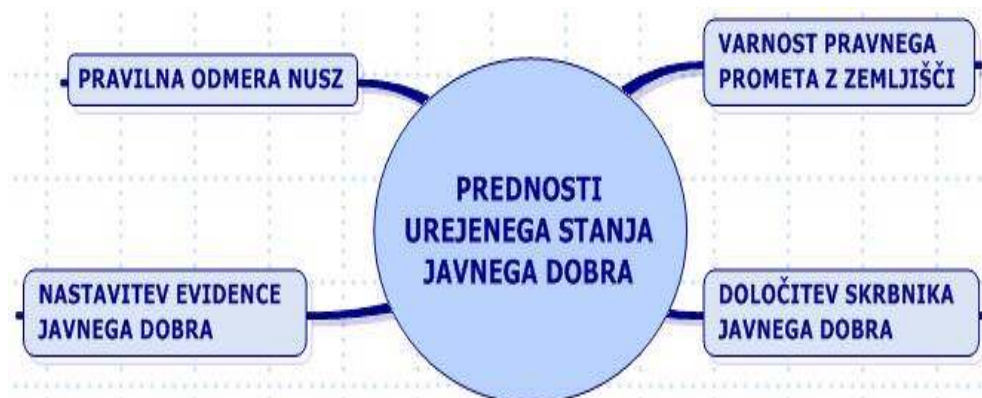
In zakaj je sploh dobro, da se napačni vpisi imetnikov javnega dobra popravijo za nazaj? Razlog je, da kadar govorimo o grajenem javnem dobrem, je vpis zaznambe grajenega javnega dobra v Zemljiško knjigo predvsem pomemben s stališča varnosti pravnega prometa z nepremičninami.

»Na podlagi 2. odstavka 22. člena ZGO-1-UPB1 namreč ni mogoče na objektu oziroma njegovemu delu, ki ima pridobljen status grajenega javnega dobra, pridobiti lastninske ali kakšne druge stvarne pravice s priposestvom, prav tako pa ne more biti predmet izvršbe. Tudi Stvarnopravni zakonik v svojem 44. členu določa, da javna dobra niso v pravnem prometu oz. je pravni promet z njimi omejen, prav tako pa na javnem dobru ni mogoče pridobiti lastninske pravice s priposestvom. Zaradi opustitve zaznambe grajenega javnega dobra v Zemljiški knjigi na nepremičninah, ki po zakonodaji tak status lahko pridobijo, lahko pride do pravnega prometa z nepremičninami, kjer pa strankam ne bi bila znana vsa pravna dejstva, ki se vežejo na to nepremičnino (načelo zaupanja v zemljiško knjigo). Zaradi tega bi lahko prišlo do odškodninskih tožb zoper občino zaradi škode, ki bi strankam utegnila nastati zaradi opustitve vpisa pravnega dejstva grajenega javnega dobra na zadevni nepremičnini. 2. odstavek 8. člena ZZK-1 namreč pravi, da kdor izpolni pogoje za vpis pravic ali pravnega dejstva v Zemljiško knjigo v svojo korist in tega vpisa ne predlaga, nosi vse škodljive posledice takšne opustitve.

Nadalje je ureditev tega področja pomembna tudi zaradi ločitve grajenega javnega dobra državnega pomena in lokalnega pomena in s tem določitve skrbnika javnega dobra.

Pomembno je tudi opozoriti na nevarnost odškodninskih tožb lastnikov zemljišč, na katerih so zgrajeni objekti grajenega javnega dobra zaradi napačne odmere nadomestila za uporabo stavbnih zemljišč. Nazadnje, in ne najmanj pomembna, pa je vzpostavitev evidence grajenega javnega dobra v lasti občine.« (Čeh in dr., 2005, str. 42).

Slika 7: Miselni vzorec prednosti urejenega javnega dobra



Vir: Čeh, Divjak, Grilc, Medvešček in Vugrin (2005, str. 42)

11.3 POZITIVNI RAZLOGI ZA ŽUPANA, DA UREDI JAVNO DOBRO

Kratkoročno je ureditev statusa grajenega javnega dobra v občini povezana s finančnimi stroški in ne predstavlja pozitivne spodbude za župana, razen na področju NUSZ in pri izračunu finančne izravnave. Dolgoročno pa se lahko občina izogne mnogim večjim finančnim nevarnostim in obremenitvam.

Pozitivni razlogi so:

- zemljišča, ki imajo urejen status javnega dobra, ni možno priposestvovati in niso predmet izvršbe;
- izognitev odškodninskim tožbam;
- izognitev pritožbam in ustavnim sporom na področju NUSZ;
- pravilen izračun lastnih prihodkov občine, ki se upošteva pri izračunu finančne izravnave;
- izognitev stroškov za urejanje državnega javnega dobra.

Urejanje statusa javnega dobra omogoča tudi nastavitev evidence grajenega javnega dobra, ki pa je ena izmed osnov za izboljšanje sposobnosti upravljanja, razpolaganja in načrtovanja z nepremičninami v občini (po Čeh in dr., 2005, str. 43).

12 PRIMERA JAVNEGA DOBRA V REPUBLIKI SLOVENIJI

V tem poglavju bom predstavila dva praktična primera javnega dobra v Sloveniji. Konkretna primera javnega dobra sta poleg drugih v Sloveniji tudi javna železniška infrastruktura Žalec in slovenska obala. Odločila sem se, da predstavim en konkretni primer, ki ima status javnega dobra ter je v bližini okolice, v kateri živim, in to je javna železniška infrastruktura Žalec. Drug primer, za katerega sem se odločila, pa je obala Republike Slovenije kot javno dobro, saj je trenutno tudi aktualna in vsem dobro poznana.

12.1 JAVNA ŽELEZNIŠKA INFRASTRUKTURA ŽALEC

Železniška postaja, tudi kolodvor, je prometno mesto na železniški progi, na katerem potekajo komercialna, tehnična in prometna dela. Gre za sestav naprav, tirov, stavb, peronov in vsega, kar je potrebno za potek prometa. Komercialna dela na postaji so sprejem in odprava potnikov ter prtljage, prodaja vozovnic, sprejem, hramba in izdaja blaga ipd. K tehničnim delom sodijo sestavljanje in razstavljanje vlakov, premikanje, dostava vagonov za nakladanje, čiščenje, pregledi, opremljanje in manjša popravila vozil. K prometnim delom pa sodijo odprava, sprejem in križanje vlakov. Beseda postaja (nemško Station) izvira iz latinske besede stare, kar pomeni stati. Torej je postaja kraj ob progi, kjer se ustavljajo vlaki. Napačno je, če pojem "postaja" zožimo le na postajno stavbo. Namesto pojma "postaja" so v preteklosti uporabljali izraz kolodvor. Cesto ali ulico, ki je vodila proti kolodvoru, pa so imenovali kolodvorska cesta. Postaje so bile komunikacijsko središče kraja in prostor za razne prireditve. Prihod ali odhod vlaka pa je bil dogodek dneva. Večina postaj ali postajališč je bila ob gradnji proge locirana na robu mesta ali naselja, pozneje pa so se vrasle v mesta in naselja in postale osnova za oblikovanje središča. Ime in lego postaj oziroma postajališč so praviloma določili pri projektiranju prog in so bile istovetne z imenom mesta ali kraja katastrske občine. Prvotno je imela postaja le nemško ime Sachsenfeld (po Rustja, 2008, str. 21).

Po razpadu Avstro-Ogrske je Narodna vlada SHS 18. januarja 1919 v Uradnem listu objavila slovenska imena postaj. V skladu s težnjami po uvedbi srbskega jezika na celotnem železniškem omrežju Jugoslavije so namesto izraza za postajo oziroma kolodvor začeli povsod uporabljati izraz stanica. Po okupaciji Slovenije leta 1941 so Nemci uporabljali staro nemško ime Sachsenfeld. Direkcija železnic v Ljubljani je 5. junija 1945 izdelala direkcijsko okrožnico, ki je določala, da se s takojšnjo veljavo uvedejo imena postaj, ki so veljala 10. aprila 1941 oziroma so navedena v imeniku železniških postaj, veljavnem od 1. marca 1937.

Postaja v Žalcu je imela štiri tire. Prvi je imel proti Velenju še slepi zaključek, četrti pa je bil slep z uvozom iz Velenja. Poleg prvega tira je bilo še tovorno skladišče in nakladna klančina; oboje je bilo premajhno. Zato so v Žalcu že maja 1901 prosili za povečanje postaje, vendar je bila Južna državna železnica gluha za upravičene prošnje in zahteve uporabnikov storitev. Leta 1904 so v Žalcu na 140 vagonov naložili 661 ton blaga. Istočasno so lahko nakladali le dva vagona. Za razširitev postajnih naprav se je v imenu

Hmeljarskega društva zelo trdil Anton Petriček in Južnoštajersko hmeljarsko društvo Žalec. Predstojništvo I. štajerskega skladišča za hmelj je 2. februarja 1911 zaprosilo za povečanje skladišča in čakalnico II. razreda.

Skladišče so povečali in rampo podaljšali šele leta 1912, za kar so porabili 5.800 kron. Leta 1918 so zgradili 115 m dolgi tir (po Rustja, 2008, str. 22).

12.1.1 ZAKON O ŽELEZNIŠKEM PROMETU

Železniška infrastruktura je kot grajeno javno dobro definirana v drugem odstavku 9. člena zakona, in sicer je javna železniška infrastruktura grajeno javno dobro v lasti države in se uporablja na način in pod pogoji, ki jih določa ta zakon in predpisi, izdani na njegovi podlagi. V tem členu zakon tudi predvideva izročitev javne železniške infrastrukture v uporabo lokalni skupnosti.

12.1.2 STATUS JAVNE ŽELEZNIŠKE INFRASTRUKTURE IN UPRAVLJANJE

Javna železniška infrastruktura so objekti in naprave, potrebni za nemoteno odvijanje javnega železniškega prometa ter pripadajoča zemljišča, ki funkcionalno služijo njihovi namenski rabi. Javna železniška infrastruktura je grajeno javno dobro v lasti države in se uporablja na način in pod pogoji, ki jih določa ta zakon in predpisi, izdani na njegovi podlagi.

Država lahko zaradi javne koristi del javne železniške infrastrukture izroči v uporabo lokalni skupnosti, ki to javno infrastrukturo potrebuje za zadovoljevanje potreb prebivalcev svojega območja po javnem prevozu ali zadovoljevanje potreb svojega gospodarstva, ki ga prevoznik noče ali ne more zagotoviti. Javna železniška infrastruktura v tem primeru ostane državna last, država in lokalna skupnost pa s pogodbo, ki jo v posameznem primeru v imenu države na podlagi pooblastila vlade sklene agencija, uredita medsebojna razmerja, zlasti v zvezi z vzdrževanjem javne železniške infrastrukture in vodenjem prometa na njej ter zagotavljanjem prometne varnosti (ZZeIP, 9. člen).

10. člen zakona pa opredeljuje sestavne dele javne železniške infrastrukture, in sicer so le-ti: zemljišča, tiri in progovno telo, zgornji ustroj, potniški peroni, tovarne klančine, protipožarni pasovi, grajeni objekti, nivojski prehodi, dostopne poti, signalno varnostne in telekomunikacijske naprave, električna razsvetljava, naprave za pretvorbo in prenos električne energije, zgradbe in ranžirne postaje.

Zakon tudi navaja, da popravljalni tiri, tiri v lokomotivskih depojih in garažni tiri niso sestavni deli javne železniške infrastrukture, se pravi, niso grajeno javno dobro.

12.1.3 SESTAVNI DELI JAVNE ŽELEZNIŠKE INFRASTRUKTURE

Sestavni deli javne železniške infrastrukture so:

- zemljišča, na katerih je zgrajena javna železniška infrastruktura, in zemljišča, ki so namenjena njeni funkcionalni rabi;
- tiri in progovno telo, zlasti nasipi, useki, drenaže, odvodni jarki in kanali, obložni zidovi, nasadi za zaščito pobočij in drugo;
- zgornji ustroj, zlasti tirnice, vodilne tirnice, pragovi, vezni in pritrdilni material, greda, vključno s tamponskim slojem, kretnice, križišča, okretnice in prenosnice;
- potniški peroni;
- tovarne klančine, dostopne poti, zidne ograje, žive meje, palisade, protipožarni pasovi, naprave za ogrevanje kretnic, snegolovi;
- grajeni objekti, zlasti mostovi, prepusti, nadhodi, predori, galerije, podporni in oporni zidovi ter objekti za zaščito pred plazovi, padanjem kamenja in alarmne naprave;
- nivojski prehodi, vključno z napravami za zagotavljanje varnosti v cestnem prometu;
- dostopne poti za potnike in dovoz blaga;
- signalno varnostne in telekomunikacijske naprave na odprti progi, na železniških in ranžirnih postajah, vključno z napravami za njihovo napajanje z električno energijo in prostori za te naprave, tirne zavore;
- električna razsvetljava, namenjena varnemu železniškemu prometu;
- naprave za pretvorbo in prenos električne energije kot pogonske energije za vleko vlakov, zlasti elektro-napajalne postaje, energetske vodi od elektronapajalnih postaj do vozne mreže, vozna mreža z nosilno konstrukcijo;
- zgradbe, namenjene vodenju železniškega prometa in zgradbe, ki se uporabljajo za neposredno opravljanje gospodarske javne službe vzdrževanja obstoječe javne železniške infrastrukture;
- ranžirne postaje s pripadajočimi napravami.

Sestavni deli javne železniške infrastrukture niso popravljalni tiri, tiri v lokomotivskih depojih in garažni tiri (ZZeIP, 10. člen).

12.1.4 ODVZEM STATUSA GRAJENEGA JAVNEGA DOBRA

Delu javne železniške infrastrukture se lahko odvzame status grajenega javnega dobra le, če ni več potreben za odvijanje javnega železniškega prometa ter opravljanje prevoznih storitev v javnem železniškem prometu.

Če je delu javne železniške infrastrukture odvzet status grajenega javnega dobra, odloča o njegovi namembnosti vlada (ZZeIP, 12. člen).

12.1.5 VPIS V ZEMLJIŠKO KNJIGO

Zemljišče, ki je bilo do začetka veljavnosti tega zakona uporabljeno za gradnjo javne železniške infrastrukture, pa ni bilo vpisano v zemljiško knjigo kot javno dobro – javna železniška infrastruktura, se vpiše v zemljiško knjigo na poseben vložek kot javno dobro – javna železniška infrastruktura – po skrajšanem postopku brez zemljiškoknjižne listine, ne glede na svojo vrednost. Predlogu za zemljiškoknjižni vpis lastništva javne železniške infrastrukture novi lastnik ali njegov pooblaščenec priloži pisno izjavo o pridobitvi lastninske pravice po tem zakonu (ZZeIP, 38. člen).

12.2 OBALA REPUBLIKE SLOVENIJE KOT JAVNO DOBRO

Slovensko morje se razteza vzdolž 46,6 km obale in sega na vzhodno stran največ 12,2 morske milje od obalne črte. Je sorazmerno plitev morski bazen.

Slovensko morje je izjemen naraven vir in pomembno okno v svet. Omogoča številne dejavnosti, kakršne so turizem, promet, pridobivanje hrane in drugih dobrin, ki pa se pri rabi morja in priobalnih zemljišč včasih izključujejo.

Svojevrstno pomembnost slovenskega morja izkazuje to, da številni zakonodajni dokumenti različnih sektorjev posegajo v način rabe morja in priobalnih zemljišč z različnimi pravnimi režimi. Pravni režim je nabor pravil, ki jih uveljavljajo predpisi, s katerimi se določa način uživanja dodeljene pravice rabe in z njo povezane obveznosti. V splošnem za morje velja pravni režim naravnega ali grajenega (nasip, izkop, zasip, ipd.) javnega dobra, katerega namen je omogočiti splošno rabo vsakogar v enaki meri in pod enakimi pogoji, Posamezni predpisi pa naj bi to splošno rabo urejali v korist vseh. Zakonodaja o morskem ribištvu tako določa območja ribolovnih rezervatov (strunjanski in portoroški rezervat), na katerem je omenjen predvsem ribolov in hitrost plovbe, ter območja, na katerem je kakovost vode primerna za življenje in rast morskih školjk in morskih polžev – torej območja, kjer so že ali pa se še bodo razvila školjčičišča. Za ohranjanje narave in varstvo kulturne dediščine so pomembna območja zavarovana z akti različnih statusov (npr. naravni rezervat, krajinski park, arheološko območje, načrtovano območje ohranjanja narave, ekološko pomembno območje in območja Nature 2000). Zavarovana so nekatera večja območja: krajinski park Sečoveljske soline, krajinski park Strunjan, naravni rezervat Škocjanski zatok in naravna spomenika Rt Madona in Debeli rtič.

Raba morja v pretežnem delu Koprškega zaliva, pa tudi pomembna manjša območja ob drugih obalnih naseljih, usmerjajo pravni režimi po pomorskem zakoniku (plovne poti, krajevno pristanišče, pristanišče za javni promet ...), ki se nanašajo predvsem na neovirano plovo in tako na omenjeno drugo rabo (kopanje, ponekod ribolov ...). Pomorski promet narašča, saj je letni pretovor v Luki Koper narasel. Za varno kopanje v morju pa je uveljavljen pravni režim kopalnih voda in kopalnišč, pri čemer je namenjena posebna pozornost kakovosti kopalnih voda

(http://www.google.si/#sclient=psy&hl=sl&source=hp&q=morsko+in+obalno+okolje&aq=f&aql=&aql=&oq=&pbx=1&bav=on.2,or.r_gc.r_pw.&fp=7adc8809f0d4b325).

Naj omenim še privatizirane plaže oziroma problem, ki se pojavlja v zvezi z njimi. Z Zakonom o vodah se je preprečilo, da bi se na obalnem pasu gradilo razne turistične komplekse (37. člen). Po tem zakonu je dno notranjih morskih voda in teritorialnega morja do zunanje meje obale vodno zemljišče morja v lasti države (28. člen). To zemljišče ima status javnega dobra in pomeni dostopnost vsem pod enakimi pogoji, ne glede na to, ali je zemljišče v javni ali zasebni lasti. Omejen je samo z enako pravico drugega. Splošna uporaba morja in vodnega zemljišča morja pomeni kopanje in izvajanje drugih podobnih rekreativnih dejavnosti, kar pomeni, da "storitev kopanja" ne more biti zaračunana.

Prav tako mora biti zagotovljen dostop do morja in omogočeno zadrževanje na priobalnem zemljišču z namenom izvajanja kopanja. Tudi odlaganje predmetov za kopanje, potapljanje, drsanje, plovbo in podobno je dovoljeno, če s takšno rabo posameznik lastniku ne povzroča škode. Zemljišče, ki neposredno meji na vodno zemljišče morja, je priobalno zemljišče in sega 25 metrov od meje vodnega zemljišča.

Lastnik ali drug posestnik vodnega, priobalnega ali drugega zemljišča mora dopustiti vsakomur neškodljiv prehod čez svoje zemljišče do vodnega ali morskega dobra ter dopustiti splošno rabo vodnega ali morskega dobra, razen če je na vodnem, priobalnem ali drugem zemljišču zgrajen objekt. Na svoje zemljišče ne sme postavljati nobenih ovir, ki bi preprečevale dostop do morja.

V primeru, da nam na obali zaračunajo kopanje ali preprečijo dostop do morja, so zagrožene kazni, kar je dobro opredeljeno tudi v znanstvenem članku avtoric Ane Mušič in Ane Svenšek.

Nezakonito oviranje neškodljivega prehoda čez zemljišče do morskega dobrega ali nedopuščanje splošne rabe morskega dobrega, postavljanje objektov ali drugih ovir, ki preprečujejo dostop do morja, je prekršek, ki ga nadzira inšpektor, pristojen za vode. Zagrožena kazen za prekršek za pravno osebo je od 4.000 do 125.000 evrov, za fizično osebo pa od 400 do 1.200 evrov.

Na ministrstvu so še opozorili, da je pobiranje vstopnine izjemoma dovoljeno imetniku vodne pravice, to je osebi, ki ima vodno dovoljenje za izvajanje dejavnosti kopališča, a le, če je za izvajanje kopanja zgradil za to primeren objekt.

Jaz osebno menim, da bi bilo potrebno poostri nadzor nad pobiranjem vstopnine do morskega javnega dobra. Inšpektorji, pristojni za vode, bi poostri nadzor, kjer bi kršiteljem brez opozorila zaračunali kazen. S tem menim, da bi lažje rešili ta problem. Potrebno pa je vedeti, da nam še vedno namesto vstopnine do morskega javnega dobra lahko zaračunajo storitve (kot so ležalniki, senčniki, uporaba sanitarij ...).

13 ZAKLJUČEK

Ob pripravi diplomskega dela so se mi odprla nova vprašanja in spoznanja v zvezi s pojmom javno dobro, saj sem pred začetkom pisanja diplomske naloge omenjeni pojem poznala le iz obiskov predavanj na fakulteti. Čeprav smo ga dostikrat omenili, sem javno dobro poznala samo kot javno dobro v širšem in ožjem smislu. O vrstah javnega dobra, njegovem nastanku, o prenehanju javnega dobra sem med študijem že zasledila, vendar se z njimi nisem srečala podrobneje. Ob pregledu različne literature pa sem ugotovila, da je javno dobro zelo široka tema, o kateri bom lahko pisala.

V prvem poglavju sem predstavila izhodišča diplomskega dela s tremi zastavljenimi hipotezami. Predstavila sem vsa področja, ki sem jih podala v namenu in ciljeh diplomskega dela. V skladu s cilji diplomskega dela lahko v zaključku potrdim vse tri hipoteze, zastavljenimi pred začetkom pisanja diplomskega dela.

Drugo poglavje sem namenila opredelitvi pojma javno dobro, ki pa je v slovenski literaturi in zakonodaji zelo razpršen. V tem poglavju lahko potrdim hipotezo, da je javno dobro v RS opredeljeno glede na vrsto rabe le-tega s sektorskimi zakoni in zato ne obstaja enotna opredelitev.

Podala sem tudi definicijo pojma javno dobro, s katero se osebno strinjam, da dobro opredeljuje sam pojem. Menim, da bi bilo treba javno dobro urediti v splošnem, tako imenovanem krovnem zakonu, ki bi določal vsebino pojma in pravni režim javnega dobra. Področni zakoni pa bi opredelili posamezne vrste javnega dobra, postopek nastanka, vrste posebne rabe, obseg obče uporabe ...

V tretjem poglavju je predstavljena raba javnega dobra, saj kadar govorimo o uporabi javnega dobra, je potrebno vedeti, da nimajo vsi uporabniki javnega dobra enakega obsega pravic nad uporabo le-tega. Rabo delimo na splošno in posebno.

V četrtem poglavju sem potrdila hipotezo, da uporabniki javnega dobra nimajo pravnega varstva v primeru kršitev njihovih pravic. Menim, da bi vsekakor v zakonu morali podrobno določiti tudi pravno varstvo uporabnikov javnega dobra in tako zaščititi njihove pravice, da bi stranke v postopku sploh vedele, kakšne pravice imajo, in s tem bi uporabnikom nudili pravna sredstva za zaščito pravice, ki jo imajo.

V petem poglavju sem javno dobro razmejila glede na njegovo vrsto, kjer sem posamezne delitve tudi opisala.

V šestem poglavju sem nadaljevala z nastankom in prenehanjem javnega dobra, saj tukaj obstajajo pomembne razlike glede na nastanek med naravnim in umetnim javnim dobrim.

Sedmo poglavje sem namenila zgodovinski primerjalnopravni ureditvi javnega dobra. V tem poglavju sem opisala, kako je bilo urejeno javno dobro v rimskem pravu. Nadaljevala sem z dvema temeljnima lastninskima modeloma javnega dobra, s francoskim javnim lastninskimi modelom in z nemškim javnim lastninskimi modelom. Med njima sem naredila tudi primerjavo in opisala lastninski režim javnega dobra. Na koncu tega poglavja sem opisala in razmejila tudi ureditev v slovenskem pravnem prostoru.

V osmem poglavju sem se ustavila pri slovenskem pravu. Opisala sem javno dobro ter lastninski režim v slovenskem pravnem prostoru.

V devetem poglavju sem se navezala na predhodno poglavje, in sicer na pozitivnopravno ureditev javnega dobra v RS. Sam pojem javno dobro je opredeljen v različnih zakonih (Zakon o gospodarskih javnih službah, Zakon o varstvu okolja, Zakon o stavbnih zemljiščih, Zakon o graditvi objektov itd.). V nekaterih zakonih želijo podati splošno definicijo javnega dobra, ampak kot je razvidno iz diplomske naloge, noben zakon ne poda splošne definicije javnega dobra. Področni zakoni urejajo posamezne kategorije javnega dobra. Javno dobro je opredeljeno oziroma ga omenja tudi Ustava Republike Slovenije. Sama sem mnenja, da bi morala biti opredelitev javnega dobra opredeljena tudi v splošnem oz. krovnem zakonu.

Glede na vse prebrano in raziskano v namen diplomske naloge o javnem dobrem sem mnenja, da splošnega zakona o pravnem statusu javnega dobra še dolgo ne bomo imeli, mogoče celo nikoli. O razpršeni razmejitvi pa mislim, da se vseeno da razbrati, kaj je javno dobro, vendar je pri tem potrebnega več časa, različne literature in zakonov.

V desetem poglavju sem za lažjo predstavo predstavila nekaj kategorij javnega dobra, in sicer vodno javno dobro, morsko javno dobro, cestno, zračno itd.

V enajstem poglavju sem potrdila še zadnjo hipotezo, da vpis javnega dobra v zemljiško knjigo ni skladen s trenutno veljavno zakonodajo.

Ob analizi samega pojma javnega dobra sem se srečala kar z nekaj problemi na tem področju. En izmed spremljajočih problemov je tudi vpis javnega dobra v zemljiško knjigo, kjer se srečujemo z napačnimi vpisi javnega dobra v zemljiško knjigo, ki niso v skladu z zakonodajo. Za razumevanje dilem sem v diplomski nalogi prikazala primere izpiskov iz zemljiške knjige, ki so razdeljeni v tri skupine:

- vpis v skladu z veljavno zakonodajo;
- vpis, ki ni v skladu z veljavno zakonodajo, vendar je možno določiti lastnika in upravljavca javnega dobra;
- vpis, ki ni v skladu z veljavno zakonodajo in kjer ni možno določiti lastnika in upravljavca.

Sprememba vpisov za nazaj po uradni dolžnosti je strokovno vprašljiva, saj vedno ni možno ugotoviti na podlagi vpisanih podatkov, kdo naj bi bil lastnik in za kakšno vrsto javnega dobra gre.

Lahko pa bi zemljiška knjiga pripravila seznam nepremičnin, kjer je kot lastnik podan javno dobro v različnih pojavnih oblikah. Posamezni lastnik ali upravljavec državnega premoženja pa bi lahko preko vložitve zemljiškoknjžnega predloga uredil vpise.

Z dvanajstim poglavjem sem zaključila svoje diplomsko delo z dvema praktičnima primeroma javnega dobra v RS. Izbrala sem si javno železniško infrastrukturo Žalec in obalo RS.

Predstavila sem tudi problem, ki se pojavlja v zvezi z morskim javnim dobrim. Glede plačevanja storitev kopanja lahko na koncu trdim, da je pobiranje vstopnine za dostop do morskega javnega dobra zares prepovedano. Tako lahko potrdim tudi svoje dvome, kjer sem se pred začetkom spraševala: »Mogoče pa vendarle lahko pobirajo vstopnino?« Čeprav opažanje potrjujem, je treba vedeti, da nam na obali vseeno lahko zaračunajo storitve.

Četudi sem naletela na veliko vprašanj in problemov, povezanih z javnim dobrim, pa tudi sama tema ni bila tako preprosta, kot se je zdelo na prvi pogled, sem vseeno zelo vesela, da sem si za naslov diplomske naloge izbrala omenjeno temo, saj je od mene zahtevala veliko brskanja po literaturi ter odkrivanja novih problemov v zvezi s tem pojmom in posledično iskanja novih rešitev, za katere menim, da bi jih bilo dobro uvesti.

LITERATURA

SAMOSTOJNE PUBLIKACIJE

AUBY-BON, Jean-Marie, Pierre (1995). *Droit administratif des biens*. Dalloz, Paris.

BORKOVIČ, Ivo (1981). *Upravno pravo*. Informator, Zagreb.

BROUANT, Jean-Philippe (1993). *Les proprietes publiques immobilieres en droit francais et allemand*. Paris.

KOROŠEC, Viktor (2000). *Rimsko pravo, I. del*. Uradni list, Ljubljana.

RUS, Veljko (2003). *Javno dobro in meje privatizacije. Publikacija sodobna država*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.

RUSTJA, Karel (2008). *Rudniška železnica Žalec–Zabukovica*. Medobčinska splošna knjižnica Žalec, Žalec.

ŠINKOVEC, Janez (1994). *Pravo okolja*. Uradni list RS, Ljubljana.

ŠTURM, Lovro (1984). *Upravnopravne institucije*. Pravna fakulteta, Ljubljana.

VIRANT, Gregor (2009) *Javna uprava*. Fakulteta za upravo, Ljubljana.

VIRANT, Gregor (1998). *Pravna ureditev javne uprave*. Fakulteta za upravo, Ljubljana.

WALINE, Jean-Rivero, Jean (1996). *Droit administratif*. Dalloz, Paris.

WOLFF, Hans Julius (1968). *Verwaltungsrecht I*. Beck, München.

ČLANKI

KRISPER KRAMBERGER, Marija (1990). Pravni režim dobrin v splošni rabi. *Pravnik*. Letnik 45, št. 8–10, str. 315–328.

NOVAK, Marko (2004). Javno dobro. *Pravna praksa*. Št. 38, str. 47.

UDE, Alojz (1994). Javno dobro. *Časopis za kritiko znanosti, domišljijo in novo antropologijo*. Letnik XXII, str. 121–134. Dosegljivo na: <http://www.dlib.si/v2/Details.aspx?URN=URN:NBN:SI:doc-WBSKCG1X>.

VIRANT, Grega (1996). Javno dobro. *Upravni zbornik*. Št. 1, str. 303–324.

VIRANT, Grega (1994). Upravnopравни vidiki javnega dobra. *Podjetje in delo*. Št. 5/1994.

VIRANT, Grega (1995). Pravni položaj uporabnika javnega dobra. *Pravnik*. Št. 9–10/1995, str. 519–529.

VUGRIN, Marijana (2005). Definiranje pojma javno dobro. *Geodetski vestnik*. Št. 49/2005-3, str. 416–423. Dosegljivo 4. 4. 2011 na: www.geodetski-vestnik.com/49/3/gv49-3_416-423.pdf.

VUGRIN, Marijana (2010). Javno dobro kot lastnik v zemljiški knjigi – Kdo je že ta lastnik?. *Geodetski vestnik*. Št. 54/2, str. 195–207. Dosegljivo 10. 4. 2011 na: www.geodetski-vestnik.com/54/2/gv54-2_195-208.pdf.

PREDPISI

(2002). Zakon o graditvi objektov (ZGO-1). Ur.l. RS, št. [110/2002](#), Ur.l. RS, št. [97/2003](#) Odl.US: U-I-152/00-23, [41/2004-ZVO-1](#), [45/2004](#), [47/2004](#), [62/2004](#) Odl.US: U-I-1/03-15, [102/2004-UPB1](#) ([14/2005](#) popr.), [92/2005-ZJC-B](#), [93/2005-ZVMS](#), [111/2005](#) Odl.US: U-I-150-04-19, [120/2006](#) Odl.US: U-I-286/04-46, [126/2007](#), [57/2009](#) Skl.US: U-I-165/09-8, [108/2009](#), [61/2010-ZRud-1](#) ([62/2010](#) popr.), [20/2011](#) Odl.US: U-I-165/09-34.

(1997). Zakon o javnih cestah (ZJC). Ur.l. RS, št. [29/1997](#), Ur.l. RS, št. [18/2002](#), [50/2002](#) Odl.US: U-I-224/00-15, [110/2002-ZGO-1](#), [131/2004](#) Odl.US: U-I-96/02-20, [92/2005](#), [33/2006-UPB1](#), [33/2006](#) Odl.US: U-I-325/04-8, [45/2008](#), [57/2008-ZLDUVCP](#), [42/2009](#), [109/2009](#), [109/2010-ZCes-1](#).

(1991). Ustava Republike Slovenije (URS). Ur.l. RS, št. [33I/1991](#), Ur.l. RS, št. [42/1997](#), [66/2000](#), [24/2003](#), [69/2004](#), [69/2004](#), [69/2004](#), [68/2006](#).

(2003). Zakon o zemljiški knjigi (ZZK-1). Ur.l. RS, št. [58/2003](#), Ur.l. RS, št. [37/2008-ZST-1](#), [45/2008](#), [28/2009](#), [79/2010](#) Odl.US: U-I-85/09-8, [25/2011](#).

(2004). Zakon o varstvu okolja (ZVO-1). Ur.l. RS, št. [41/2004](#), Ur.l. RS, št. [17/2006](#), [20/2006](#), [28/2006](#) Skl.US: U-I-51/06-5, [39/2006-UPB1](#), [49/2006-ZMetD](#), [66/2006](#) Odl.US: U-I-51/06-10, [112/2006](#) Odl.US: U-I-40/06-10, [33/2007-ZPNačrt](#), [57/2008-ZFO-1A](#), [70/2008](#), [108/2009](#).

(2002). Zakon o vodah (ZV-1). Ur.l. RS, št. [67/2002](#), Ur.l. RS, št. [110/2002-ZGO-1](#), [2/2004-ZZdrI-A](#), [41/2004-ZVO-1](#), [57/2008](#).

(1997). Zakon o stavbnih zemljiščih (ZSZ). Ur.l. RS, št. 44/1997, Ur.l. RS, št. 98/1999 Odl.US: U-I-308/97, 1/2000 Odl.US: U-I-39/97, 67/2002-ZV-1, 110/2002-ZUreP-1 (8/2003 popr.), 110/2002-ZGO-1.

(2006). Zakon o davku in prometu nepremičnin (ZDPN-2). Ur.l. RS, št. 117/2006.

(1995). Pravilnik o vodenju zemljiške knjige. Ur.l. RS, št. 77/1995, Ur.l. RS, št. 89/1999, 42/2001, 58/2003-ZZK-1.

(1999). Zakon o železniškem prometu (ZZeP). Ur.l. RS, št. 92/1999, Ur.l. RS, št. 11/2001, 33/2001, 110/2002-ZGO-1, 110/2002, 14/2003-UPB1, 56/2003, 83/2003-UPB2, 86/2004, 26/2005-UPB3, 29/2005 Odl.US: U-I-316/04-6, 15/2007, 44/2007-UPB4, 58/2009, 106/2010, 11/2011-UPB6.

(1993). Zakon o gozdovih (ZG). Ur.l. RS, št. 30/1993, Ur.l. RS, št. 13/1998 Odl.US: U-I-53/95, 24/1999 Skl.US: U-I-51/95, 56/1999-ZON (31/2000 popr.), 67/2002, 110/2002-ZGO-1, 112/2006 Odl.US: U-I-40/06-10, 115/2006, 110/2007, 61/2010 Odl.US: U-I-77/08-14, 106/2010.

(2006). Zakon o upravnem postopku (ZUS-1). Ur.l. RS, št. 105/2006, Ur.l. RS, št. 26/2007 Skl.US: U-I-69/07-9, 122/2007 Skl.US: U-I-264/05-23, U-I-181/07, Up-2126/07-10, 65/2008 Odl.US: U-I-98/07-27, 119/2008 Odl.US: U-I-69/07-36, 54/2009 Odl.US: Up-1782/08-16, U-I-166/08-8, 107/2009 Odl.US: U-I-147/08-16, Up-1547/08-17, 14/2010 Odl.US: U-I-303/08-9, 62/2010, 14/2011 Skl.US: U-I-55/09-8, Up-257/09-10.

(1999). Zakon o ohranjanju narave (ZON). Ur.l. RS, št. 56/1999 (31/2000 popr.), Ur.l. RS, št. 110/2002-ZGO-1, 119/2002, 22/2003-UPB1, 41/2004, 96/2004-UPB2, 61/2006-ZDru-1, 63/2007 Odl.US: Up-395/06-24, U-I-64/07-13, 117/2007 Odl.US: U-I-76/07-9, 32/2008 Odl.US: U-I-386/06-32, 8/2010-ZSKZ-B.

(1993). Zakon o gospodarskih javnih službah (ZGJS). Ur.l. RS, št. 32/1993, Ur.l. RS, št. 30/1998-ZZLPPO, 127/2006-ZJZP, 38/2010-ZUKN.

(2002). Stvarnopravni zakonik (SPZ). Ur.l. RS, št. 87/2002, Ur.l. RS, št. 18/2007 Skl.US: U-I-70/04-18.

(2001). Zakon o letalstvu (Zlet). Ur.l. RS, št. 18/2001 Ur.l. RS, št. 110/2002-ZGO-1, 49/2006-ZMetD, 79/2006, 113/2006-UPB1, 10/2007 Skl.US: U-I-280/05-25, 68/2008 Odl.US: U-I-411/06-21, 33/2009, 109/2009-ZZNSZP-B, 62/2010, 81/2010-UPB4.

(1999). Zakon o upravnem sporu (ZUP). Ur.l. RS, št. 80/1999, 70/2000, 52/2002, 73/2004, 22/2005-UPB1, 119/2005, 24/2006-UPB2, 105/2006-ZUS-1, 126/2007, 65/2008, 47/2009 Odl.US: U-I-54/06-32 (48/2009 popr.), 8/2010.

VIRI IZ INTERNETA

Železniška postaja Žalec. Dosegljivo dne 4. 5. 2011 na:

http://sl.wikipedia.org/wiki/%C5%BDelezni%C5%A1ka_postaja_%C5%BDalec.

Kopanja v morju vam ne morejo zaračunati. Dosegljivo dne 20. 5. 2011 na:

<http://www.rtv slo.si/slovenija/kopanja-v-morju-vam-ne-morejo-zaračunati/207107>.

Morsko in obalno okolje. Dosegljivo dne 5. 5. 2011 na:

http://www.google.si/#sclient=psy&hl=sl&source=hp&q=morsko+in+obalno+okolje&aq=f&aqi=&aql=&oq=&pbx=1&bav=on.2,or.r_gc.r_pw.&fp=7adc8809f0d4b325.

Geodetski slovar. Dosegljivo dne 9. 4. 2011 na: <http://www.lgb.si/slovar#J>.

Elektronska zemljiška knjiga. Dosegljivo dne 13. 5. 2011 na:

<http://portal.sodisce.si/vpogledi/zk.portal/>.

USTNI VIRI

VUGRIN, Marijana (telefonski pogovor dne 1. 8. 2011). Projektni vodja, Digi Data, d. o. o.

DRUGI VIRI

Skupni razvojni projekt. Postopek za izdelavo ugotovitvene odločbe za pridobitev statusa grajeno javno dobro lokalnega pomena (2005). Digi data, d. o. o., Geodetski zavod Celje, d. o. o., Igea, d. o. o., Ljubljanski urbanistični zavod, d. d., Ljubljana.